

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 40.

Måndagen den 28 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Till behandling af Stats-Utskottet hänvisades Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen angående reglering af kronans och aktiebolagets P. A. Norstedt & Söner till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen, samt angående kronohemmanet Norrbackas upplåtande på vissa vilkor till sällskapet Eugeniahemmet.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:
Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 10, 11, 12, 13 och 14,
Stats-Utskottets Utlåtande N:o 49 och Memorial N:o 50,
Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 1 och 2,
Lag-Utskottets Utlåtande N:o 56 och
Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 21).

§ 3.

Till fortsatt handläggning företogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Punkterna 50—56.

Bitällos

Punkten 57 mom. a.

I detta moment hemställde Utskottet, att Riksdagen icke för närvarande måtte bifalla en af Kongl. Maj:t gjord framställning om upplåtelse till institutet för blinda från den 14 Mars 1885 af lägenheten Tomtebodan i Solna socken af Stockholms län.

Eft. r. föredragning häraf begärdes ordet af

Herr Ola Andersson, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att äfven mom. b måtte få föredragas och beslut derom

*Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.*

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.

(Forts.)

fattas före beslutet om mom. a, derföre att det förstnämnda momentet innefattar frågan om byggnadsanslaget, som ju här är hufvudsaken. Det kan råda olika meningar om huru vida det förra momentet i den nu föredragna punkten bör bifallas, eller bifall lemnas till den Kongl. propositionen i denna del, såsom redan skett i Första Kammaren; men då detta moment i viss mån kan vara beroende af hvad som beslutas i det senare momentet, föreslår jag att mom. b först afgöres.

Den af Herr Ola Andersson sålunda gjorda hemställan bifölls, i följd hvaraf nu upplästes *mom. b* af förevarande punkt, i hvilket moment Utskottet hemställt, att Riksdagen icke måtte bevilja ett af Kongl. Maj:t för uppförande af nya byggnader för institutet för blinda begärdt anslag å 528,000 kronor.

Härefter anförde:

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Herr Talman! Mine herrar! Då blindinstitutets styrelse förnyade sin framställning om ett anslag på 528,000 kronor för uppförande af ett nytt blindinstitut, kan jag icke neka till, att jag till en början ej kände mig varm för att tillstyrka Kongl. Maj:t att framlägga en proposition i ämnet. Skälet dertill var, att äfven mig syntes beloppet vara mycket högt; men sedan jag mera satt mig in i frågan, ansåg jag mig böra tillstyrka den nu föredragna propositionen. Den lokal, som blindinstitutet för närvarande förhyrer, är ganska otillfredsställande, hvilket jag förmodar att flere af Kammarens medlemmar, som säkert med anledning af denna fråga på ort och ställe tagit kännedom om anstalten och dess anordning, sjelfva skola hafva funnit. Dertill kommer, att hyreskontraktet för byggnaden utgår år 1888. Det har länge varit sannolikt, att hyreskontraktet icke skulle kunna få förnyas; nu har direktören för anstalten meddelat mig, att ingen utsigt finnes att äfven mot betydligt förhöjd hyra kunna få fortfarande behålla den nu förhyrda lokalen, af det skäl att meningen är att, så snart hyrestiden är slut, bebygga tomten med nya hus. Det är således all anledning antaga, att blindinstitutet år 1888 måste hafva en annan lokal, för så vidt anstaltens verksamhet skall fortgå. Nu är det mycket svårt att kunna få förhyra en lokal, tillräckligt stor och passande för en anstalt sådan som denna, hvilken behöfver så väl bostäder för en stor massa blinda och dessutom undervisningssalar med mera sådant, och direktören åtminstone förtviflar om möjligheten att detta skall kunna ske. Under sådana förhållanden har jag såsom chef för Ecklesiastikdepartementet icke vågat taga på mitt ansvar ett handlingssätt, hvarigenom en vacker dag blindinstitutet kan komma att stå husvillt. Om Riksdagen vågar taga sådant på sitt ansvar, tillkommer ej mig att bedöma, men jag har åtminstone sopat rent för min dörr, då jag framlagt propositionen och

ärligt omtalat för Riksdagen, hurudan ställningen är. Det stora belopp, som här är ifrågasatt, har till en ej ringa del sin grund deri, att de hus, som äro ifrågasatta att byggas, äro tilltagna för 125 elever. Detta öfverensstämmer icke fullkomligt med blindkomiténs förslag, som tänkte sig tvenne blindinstitut, hvartdera inrättadt för 100 elever. Men med afsigt att så länge som möjligt slippa bygga ett blindinstitut till, ansågs det vara klokt och förståndigt att föreslå det institut, hvarom nu är fråga, något större, hvarigenom ökade kostnader kunde för lång tid uppskjutas. Att man således tilltagit byggnaden så stor som skett, var med hänsyn till att man hoppades kunna åstadkomma en besparing. Nu har emellertid blindinstitutets styrelse, sedan den fick kännedom om de betänkligheter, som inom Riksdagen uppstått med anledning af de stora kostnaderna, låtit verkställa en beräkning, huru saken skulle gestalta sig, om man byggde endast för 100 elever, och likaledes om man från byggnaden uteslöte åtskilliga bostadslokaler, som ansågos nyttiga, men voro afsedda för personer, för hvilka man möjligen kunde förhyra lokaler, emedan det ej var alldeles nödvändigt att de skulle vara boende inom byggnaden; och har med anledning häraf ordföranden i styrelsen och institutets direktör för mig förklarat, att de efter samråd med arkitekt kommit till den uppfattning, att en sådan byggnad borde kunna uppföras för 400,000 kronor. Men då blir den icke för 125 elever utan för 100 elever, och de årliga förvaltningskostnaderna blifva något högre, emedan det blir nödvändigt att förhyra vissa lokaler utom anstalten. Om detta blir besparing lemnar jag å sido. Jag har endast velat meddela hvad styrelsen anhållit, att jag skulle för Riksdagen omförmåla. Huru vida nu kostnadsförslaget å 228,000 kronor för ett institut å 125 elever må vara rätt beräknadt, är jag personligen icke sakkunnig att bedöma, men jag har ej någon anledning att betvifla det, då kostnadsförslaget är granskadt af Öfverintendentsembetet, som deremot icke haft något att anmärka. Om jag är rätt underrättad, har äfven inom Stats-Utskottet granskning skett af de speciella kostnadsposterna, och har Utskottet icke, enligt hvad för mig uppgifvits, funnit några egentliga anmärkningar dervid vara att göra. Nu säger emellertid Utskottet, att det af två skäl icke kan tillstyrka byggnaden. Det ena skälet är kostnaden, om hvilken jag icke har något att tillägga till hvad jag redan sagt. Det andra skälet är det, att »tvekan uppstått, huru vida det kan vara lämpligt att, såsom här skulle blifva fallet, på ett ställe sammanföra den stora mängd lärjungar, för hvilka utrymmet i de nya byggnaderna beräknats». Som jag redan sagt, är utrymmet beräknadt för 125 lärjungar. Blindkomiténs förslag i denna del är fotadt på den erfarenhet, man haft i andra länder, der blindundervisning bedrifves. Såsom Kammaren väl vet, är nemligen blindundervisningen en temligen ny sak i Sverige, ty den lilla undervisning,

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blinda.
(Forts.)

*Ang. anslag
till en byggnad
för institutet för
blinda.*
(Forts.)

som egde rum å Manilla, kan knappast förtjena att här nämnas. Det visar sig då af erfarenheten från utlandet, att den allmänna uppfattningen i fråga om den lämpliga storleken af ett blindinstitut varit den, att ett institut bör inrättas för 100 elever eller något deröfver. Sålunda äro dessa anstalter i Danmark och i Berlin beräknade för 100 elever, institutet i Dresden och ännu ett annat institut för 135. Det befinnes således, att på de ställen, der eljest blindundervisning eger rum, har man hållit sig till ungefär den siffra, som här föreslagits. Det är också tydligt, att, om man i stället, såsom Utskottet ifrågasätter, bildar flera små anstalter, leder icke detta till besparing, ty för hvarje liten särskild anstalt fordras särskilda byggnader, särskild föreståndare och särskild personal, hvilken, om den också icke behöfver vara lika talrik som på en stor anstalt, likväl blir proportionsvis större, så att, efter all anledning, en söndersplittring i flera små anstalter föranleder en betydligt större lönestat. Det är därför ingalunda en väg ledande till besparing, som Utskottet här föreslagit. Från blindundervisningens egen synpunkt har erfarenheten också hittills varit sådan, att man ansett ett antal af 100 elever eller något deröfver vara det korrekta.

Utskottet säger vidare, att Riksdagen icke tillförene haft tillfälle yttra sig om hvad blindkomitén föreslagit. Det tillkommer icke mig att säga, om Riksdagen satt sig in i saken eller icke, men vid sistlidne riksdag redogjordes för hufvuddragen i blindkomiténs betänkande. Denna redogörelse finnes upptagen så väl i den Kongl. propositionen som i Stats-Utskottets betänkande öfver åttonde hufvudtiteln, och Riksdagen beslöt i öfverensstämmelse med blindkomiténs förslag att inrätta en blindskola och en handverksskola för blinda. Jag hade tänkt mig, att så väl Utskottet som Kammarens ledamöter då satt sig in i grunddragen af komiténs betänkande, men det är mycket möjligt, att det lätt kunnat hända, att man då endast tänkte på dessa små anstalter, men icke på blindinstitutet.

Sedan jag nu för Kammaran redogjort för hurudan ställningen är, tillkommer det Kammaran sjelf att bedöma, hvad den under så fatta omständigheter vill göra. Vill Kammaran utsätta blindinstitutet för risken att år 1888 stå husvillt, så kan regeringen omöjligen hjälpa detta. Regeringen har endast gjort sin pligt, när den ärligt för Kammaran redogjort för ställningen.

Herr A. Rundbäck: På de skäl, Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet närmare utvecklat och som hufvudsakligen redan äro anförda i den Kongl. propositionen, skulle jag helst önskat, att Riksdagen beviljat det anslag, som här blifvit äskadt; men sedan Stats-Utskottet afstyrkt och Första Kammaran afslagit det af Kongl. Maj:t begärda byggnadsanslaget, vill jag för min del icke framställa något yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts

proposition i afseende å hvad i punkten b af Utskottets förslag omförmäles. Deremot vill jag för blindundervisningen anhålla om en obetydlig ynnest, bestående deri, att Andra Kammaren, i likhet med hvad Första Kammaren redan gjort, bifaller hvad Kongl. Maj:t föreslagit i den del, som återfinnes under punkten a i Utskottets hemställan, nemligen: »att Riksdagen måtte medgifva, att kronolägenheten Tomtebodå i Solna socken af Stockholms län må från den 14 Mars 1885 till blindinstitutet upplåtas», och jag anser, att så många giltiga skäl förefinnas för bifall till detta förslag, att denna Kammare icke gerna bör kunna afslå hvad Första Kammaren härutinnan funnit skäligt bifalla.

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blindå.
(Forts.)

I den Kongl. propositionen sistlidet är yttrade Kongl. Maj:t, att blindundervisningen hos oss blifvit allt för mycket försummad; och när man har någon kännedom om hithörande förhållanden i vårt land och andra länder, måste man erkänna, att en sådan utsago eger befogenhet. Blindkomitén har upplyst, att bland de till flera tusen uppgående blindå i vårt land finnas 264, som befinna sig i en ålder af mellan 7 och 18 år, d. v. s. den egentliga undervisningsåldern, och som alla hafva normala själsförmögenheter samt således äro mottagliga för den undervisning, hvaraf de äro i stort behof. I den nuvarande anstalten för blindå kunna emellertid icke mer än 60 erhålla undervisning. För att råda bot för en sådan brist föreslog blindkomitén, att vi skulle i likhet med de land, der blindundervisningen vore bäst ordnad, såsom i Sachsen, inrätta trenne skolor för blindå barn mellan 7 och 11 år, hvarje skola afsedd för 30 elever, samt två blindinstitut, hvartdera för 100 lärjungar, hvarest skulle besörjas dels en fortsatt undervisning, dels undervisning för sådana personer, som vid äldre år råkat ut för den olyckan att blifva blindå, dels ock slutligen en handverksskola för öfveråriga blindå, hvilka skulle vid en senare ålder, då de icke kunde komma in i den teoretiska undervisningskursen, åtminstone få en praktisk undervisning i sådana handarbeten, som för blindå äro lämpliga. Nu är förhållandet emellertid, som sadgt är, sådant, att vi, trots det stora behovet, icke äro i tillfälle att för närvarande bereda undervisning åt mer än ett sextiotal, det vill säga knappt en fjerdedel af dem, som äro i behof deraf. Detta är så mycket mera beklagligt, mine herrar, som vi dermed icke blott försumma en barmhertighetspligt mot dessa vanlottade, hvilkas mörker vi icke söka skingra genom något andligt ljus, utan det är äfven ur ekonomisk och praktisk synpunkt att beklaga. Ty såsom erfarenheten från andra länder och äfven hos oss visat, kan man genom en praktisk undervisning i handverk laga så, att, om icke alla, åtminstone flertalet af de blindå, som fått en god undervisning, kunna försörja sig sjelfve. Derigenom betala de på visst sätt tillbaka de uppförringar, man gjort för dem; ty de behöfva då icke längre falla kommunen eller fattigvården till last.

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.

(Forts.)

Af det sagda finner man, att mycket i förevarande afseende hos oss är ogjordt, men å andra sidan har dock Riksdagen i likhet med regeringen numera börjat att med allvar gripa sig an för att afhjelpa hvad som kan hjälpas. I fjor beslöto vi inrättandet af den första blindskolan samt af handtverksskolan, hvilka båda komma till stånd i höst. Åt blindinstitutet beviljades äfven vid samma tillfälle ett extra anslag. Beklagligen återstår dock i afseende på detta institut den stora bristen, att det är för litet och icke kan verka i den skala, som man skulle önska, hvartill vidare kommer, att det saknar passande lokaler. Hvad derom sades från statsrådsbänken kan jag vitsorda, emedan jag varit der och tagit kännedom om förhållandena. Den nuvarande lokalen är, äfven om vi finge behålla den, oduglig. Man kan knappast nöja sig med densamma under ett provisorium, ännu mindre för en längre framtid. Och att få någon annan fullt lämplig lokal genom förhyrning är sannerligen ingen lätt sak, särdeles om man vill utdvisa anstalten, så att der kan undervisas minst 100 elever. För hela denna skara af elever måste nemligen i anstalten beredas icke endast utrymme för en fullständig teoretisk och praktisk undervisning, utan ett fullständigt hem med allt hvad dertill hör. Och då de behöfva den sorgfälligaste tillsyn, måste gerna hela lärarepersonalen äfven inlogeras i anstalten jemte den talrika tjenste- och kökspersonal, som för ett så stort hushåll erfordras. Herrarne kunna deraf finna, huru svårt det skall blifva att kunna få hyra en annan tillräckligt rymlig och passande lägenhet. Dessutom är det en sak, hvarpå jag särskildt ber få fästa uppmärksamheten, och det är en brist, som äfven finnes vid den nuvarande anstalten, eller att man vid blindanstalter framför allt behöfver särskilda rum om dagarna för de båda könen att vistas i mellan undervisningstimmarne och särskilda promenad- och lekplatser för dem utom hus. Ty de flesta af dessa barn befinna sig i puberitetsåldern, och det är ett konstateradt faktum, att de, som icke kunna förströ sina sinnen med det yttre lifvets vexlande förströelser, äro starkare anrgipna än andra i samma ålder af sinliga begär, och att det därför i sedlighetens intresse fordras en strängare tillsyn öfver de särskilda könen vid deras umgänge med hvarandra.

Af det anförda framgår sålunda, att man icke kan undanskjuta denna fråga längre än till högst nästa år, ty det är icke nog med att vi få byggnaden färdig till 1888, utan vi behöfva hafva den färdig till 1887, därför att blinda lära angripas mycket svårt af ögonfluss och ögoninflammation i fuktiga rum, hvarför det är nödigt att åt dem hafva torra lägenheter. Om nu Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning om upplåtelse till institutet för blinda från den 14 Mars 1885 af lägenheten Tomtebodas, så är ju möjlighet beredd för att byggnadsarbetet redan tidigt nästa år må kunna påbörjas, så vida Riksdagen då beviljar för ändamålet

nödiga medel, om ock till mindre belopp än Kongl. Maj:ts nu föreslagit. Och skulle Riksdagen nästa år icke finna lämpligt, att det nya institutet uppföres på denna plats, så är hela förlusten ett års arrende eller 225 kronor 67 öre. Men upplåtes icke denna lägenhet, så betager man vederbörande möjligheten att i tid påbörja arbetet, och jag vill icke tro att hinder därför skall möta hos denna Kammare, som utan tvifvel vet att behjerta dessa våra vanlottade likars belägenhet och angelägenheten af att tillfälle till undervisning så mycket som möjligt beredes dem, som måste vandra sitt lif fram i mörker och icke hafva solens ljus att glädja sig åt.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, så vidt det afser den ifrågavarande lägenhetens upplåtande för det nya institutets uppförande.

Herr Gustaf Jonsson: Jag har, såsom deltagande i revisionen öfver det ifrågavarande institutets räkenskaper, varit i tillfälle att taga kännedom om dess nuvarande lokaler, och jag får säga, att detta provisoriska tillstånd är betänkligt. Ty undervisningen kan i följd deraf ej bedrivas så som den borde, och därför anser jag, att man ju förr dess hellre bör anskaffa en ny byggnad för institutets inrymmande. Jag hoppas också att Kammarerna är välvilligt stämd för saken; den har ju åtskilliga gånger anslagit medel till befrämjande af detta slags undervisning och har dermed visat, att den hyser medömkan med och känsla för dessa vanlottade medmenniskor.

För min del har jag ingenting mer att tillägga, då det synes mig vara tillräckligt ådagalagdt, både af Herr Ecklesiastikministern och af Herr Abraham Rundbäck, att alla skäl tala för den ifrågavarande tomtens upplåtande för det angifna ändamålet. Något bestämdt anslag för byggnadens uppförande vill jag dock icke påyrka, emedan jag i den saken icke vill gå Utskottet i förväg, som väl bör i första hand pröfva anslagets belopp och med ledning af inlemnade ritningar och kostnadsförslag bäst bör kunna bedöma, hurudan den nya byggnaden bör blifva. Jag instämmer därför med Herr Rundbäck och yrkar bifall till hans förslag.

Herr Ola Andersson: Det föreföll mig som om Herr Ecklesiastikministern, om jag rätt förstod hans yttrande, icke vore synnerligen varm för Kongl. Maj:ts förslag, och att han ansåge kostnadssumman vara något för hög. Det lär väl knappast heller finnas någon, som icke anser att företaget skulle kunna utföras för billigare pris än 528,000 kronor. Herr Ecklesiastikministern nämnde, att Stats-Utskottet anfört trenne skäl för sitt afstyrkande förslag. Det första var byggnadssummans storlek; det andra var, att det kunde råda tvifvel om lämpligheten af att på ett enda ställe sammanföra ett så stort antal elever, som här är ifrågasatt,

*Ang. anslag
till en byggnad
för institutet för
blinda.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.*

(Forts.)

och det tredje skälet var, att Riksdagen icke haft tillfälle att pröfva sjelfva organisationsfrågan. Jag skall först yttra mig öfver anslagsfrågan, och jag erinrar mig då, huru som, när för några år sedan begärdes ett anslag af cirka 600,000 kronor för uppförande af ett nytt veterinärinstitut, det under diskussionen visades, att detta belopp var större än det som samtliga byggnaderna vid Alnarps landtbruksinstitut hade kostat, så väl slottet, der lärare och elever hafva sina bostäder med lärosalar m. m., som samtliga ladugårdsbyggnaderna tillika med brandförsäkringsvärdet på de gamla byggnaderna, och man kunde icke finna annat, än att det var orimligt att för uppförande af ett veterinärinstitut skulle behöfvas ett större belopp än för uppförande af alla de byggnader, som fordras vid ett landtbruksinstitut med ett så stort jordbruk. Det lyckades också Riksdagen att nedpruta kostnaden med omkring 100,000 kronor, och detta oaktadt det nya veterinärinstitutet är så rymligt tilltaget, för både lärosalar, samlingar och allt, att det sannolikt kan räcka för sekler, äfven om det blifver det enda i riket. Af sådan anledning tror jag, att man äfven här skulle kunna betydligt nedpruta kostnaden, utan att utrymmet behöfde blifva mindre, som man sagt skulle blifva fallet, om man nedsatte beloppet till 400,000 kronor. Det torde väl icke vid detta tillfälle vara särdeles lämpligt af Riksdagen att så der på rak arm besluta ett annat anslagsbelopp, och ej heller för regeringen att först begära en på ritningar och förslag grundad summa för detta ändamål, men sedan i sista stund pruta af 100,000 kronor och säga: »detta nöja vi oss med, och detta bör Riksdagen medgifva». Jag anser det alltså vara högst nödvändigt, att andra kostnadsförslag uppgöras, i synnerhet då frågan gäller så dyr byggnad som den här ifrågasatta.

Hvad beträffar frågan huruvida det kan vara lämpligt eller icke att sammanföra ett så stort antal elever inom ett område som detta, så fäster jag icke någon synnerlig vikt dervid. Jag litar i det fallet på blindkomitén, som icke ansett detta vara olämpligt utan föreslagit, att åtminstone 100 elever skola sammanföras på ett ställe, och i blindkomiténs betänkande eller i något annat arbete har jag sett uppgifvet, att vid flere utländska anstalter för blinda har man ett antal, visserligen vid somliga mindre, men vid de flesta uppgående till mer än 100. Så är förhållandet vid anstalten i Dresden, som lärar anses vara en mönsteranstalt för blindinrättningar. Men då Riksdagen begärt en utredning om blindundervisningen och dess organisation, och då en komité varit tillsatt för detta ändamål, har jag trott att Riksdagen äfven borde hafva ett ord med i laget i afseende å organisationen och icke blott besluta om denna genom att anslå medel till en ny byggnad.

Det nämndes af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet, att i statsverkspropositionen för förslidet år varit

redogjort för blindkomiténs betänkande. Det är också sant, att ett omständligt sammandrag i detta hänseende förekommer i statsverkspropositionen. Men så väl denna redogörelse som redogörelsen för de särskilda myndigheternas och landstingens i denna sak gjorda anmärkningar afsåg företrädesvis tvenne delar af blindundervisningen, nämligen blindskolorna och handverksskolorna, och angående ifrågavarande blindinstitutet yttrades i propositionen, att, enär det icke då var fråga om att anslå medel till ett sådant institut, så hade Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet icke ansett sig böra redogöra för denna sida af saken. Riksdagen har sålunda icke varit i tillfälle att taga del af de olika skäl, som tala för större eller mindre anstalter, eller den ena eller den andra organisationen i detta hänseende.

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blinda.
(Forts.)

Det är i alla fall hufvudsakligen det stora beloppet, som för mig varit bestämmande att afstyrka förslaget. Men då det är upplyst, att den nuvarande lokalen icke skulle få användas längre än till 1888, så vill jag för min del påyrka, hvad jag äfven gjorde inom Utskottet, att man beslutar att använda den plats, som Kongl. Maj:t ifrågasatt. Gör man detta, är det enligt min tanke lättare att uppgöra kostnadsförslag, då man har platsen gifven och slipper söka efter en sådan. Hela arbetet kommer sålunda fortare i gång, och man kan i vederbörlig tid sörja för denna undervisning.

Mitt yrkande går således ut på ett bifall till det nu föredragna mom. b, d. v. s. afslag å byggnadsanslaget, men i fråga om mom. a skulle jag för min del önska ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde Herrar *F. G. Jansson* och *Sv. Andersson*.

Herr Nils Petersson i Runtorp: Jag begärde ordet med anledning af yrkandet om afslag på Stats-Utskottets förslag i punkten a. Jag tror icke att det för vinnande af ändamålet är behöfligt att bifalla Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

De varma tal, som hållits för dessa blinda och om nödvändigheten att se till att deras uppfostran blir ändamålsenlig, tror jag icke varit behöfliga, då hvar och en känner deltagande för dem, och man hvarken inom Stats-Utskottet eller Kammaren motsatt sig sjelfva saken. Man har endast velat ordna denna sak så förståndigt som möjligt och se den från alla sidor. Jag tror således, att Stats-Utskottets motivering är tillräckligt talande för att låta saken hvila tills vidare och endast tillse, att den ifrågasatta byggnadsplatsen må vara tillgänglig i händelse af behof, men nu icke bestämdt uttala, att institutet ovilkorligen skall byggas på denna plats; ty under tiden kan man få reda på en lämpligare plats än denna. Det finnes äfven andra omständigheter, som böra tagas i betraktande.

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.
(Forts.)

Herr Ecklesiastikministern har sagt, att kostnadsförslaget och ritningarne äro godkända af så väl Öfverintendentsembetet som Stats-Utskottet. Ja, det må vara sant. Men vid ett så omfattande företag böra äfven andra omständigheter tagas i öfvervägande. Jag vill i förbigående nämna, att det icke torde vara så lätt att få en vattenledning dit ut. I en följande punkt se vi, att en vatten- och aflöpsledning vid Vadstena hospital kostar 96,900 kronor, och ändå finnes vatten nära till hands. Det vore då också bra att veta, hvad en vattenledning från Stockholm till Tomtebodas skulle kosta; ty detta är ännu icke känt. Man skulle möjligen kunna få en närmare belägen tomt än denna, och detta enda förhållande torde vara tillräcklig anledning att bifalla Utskottets förslag i punkten a, då man ändå får behålla denna plats disponibel tills vidare.

Hvad åter angår punkten b, får jag säga, att med all aktning för den granskning som Öfverintendentsembetet här verkställt, har dock inom Stats-Utskottet framställts ganska mycket klander både mot ritningarne och kostnadsförslaget. Jag tycker äfven att vi långt före detta bort komma under fund med, att vi måste bygga för statens räkning på ett lämpligare sätt, än hittills skett, så att man t. ex. icke lemnade höga premier för ståtliga ritningar, utan toge det förslag, som vore billigast och ändamålsenligast. Att bygga på sådant sätt, att man beviljar dylika stora premier, kan anstå en nation, som har råd att pråla, men icke Sverige. Då staten nu bygger något, skall den också bygga gentila boställsvåningar. Så har det skett med posthuset, jernvägens byggnader och på många andra ställen, så att det tyckes vara hufvudsaken att skryta med präktiga boställsvåningar och palats — eller slottlika byggnader. Vi kunna, enligt min åsigt, bygga ändamålsenligare för ofantligt mycket billigare pris, om man toge dessa omständigheter i betraktande och läte bli att lemna höga premier för stilfulla ritningar och dylikt.

Dessa äro skälen, hvarför jag tror denna fråga bör tagas i förnyadt öfvervägande, men ingalunda ovilja mot sjelfva saken. På grund häraf yrkar jag också bifall till Stats-Utskottets förslag så väl i mom. a) som i mom. b).

Herrar J. Jonasson i Gullaboås, J. Pettersson i Alfvesta, Magnusson och Norén instämde med Herr Nils Petersson.

Vidare yttrade:

Herr J. Anderson i Tenhult: Vi finna af den Kongl. propositionen, att här är fråga om ett anslag af 528,000 kronor till uppförande af nya byggnader för institutet för blinda. För min del tycker jag visserligen, att denna summa är ganska stor, men jag erkänner villigt, att jag icke är kompetent att bedöma,

huru vida detta belopp är riktigt eller icke. Jag kan icke heller afgöra, huru vida det är alldeles nödvändigt att hafva detta blindinstitut förlagdt i Stockholm eller dess närhet. Jag har dock i det fallet föreställt mig, att det kunde finnas lämpliga platser för detta ändamål på något annat ställe i landsorten. Är detta mitt förmenande riktigt, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att länsresidenset i Jönköping inom en ganska snar framtid blifver ledigt, och det vore förunderligt, om icke detta residens skulle för ifrågavarande ändamål kunna användas. Der finnas icke mindre än 29 rum med eldstäder, 2 kök, bagarestuga och en ganska stor mängd uthus, hvilka med lätthet kunna förändras till lämpliga lokaler för blifvande nya behof, om så skulle behövas.

Jag gör icke något yrkande. Jag har endast velat framställa denna min åsigt; kan hända att den, vid närmare betraktande, låter förverkliga sig.

Herr Winkrans: Utan tvifvel är det en af vår tids vackraste sidor denna omsorg och omtanke, som egnas de olyckliga så väl från statens som enskildes sida. I synnerhet är det glädjande att finna, att af de olyckliga just de, som kanske äro mest beklagansvärda, eller de blinda, hvilka äro beröfvade det viktigaste verktyget för att komma i besittning af det goda, som tillfaller andra människor snart sagdt till skänks, blifvit nu så tagna under armarna, att, då det fordom ansågs omöjligt bibringa dem några insigter eller färdigheter, hvarigenom de kunde förvärfva sig den sjelfaktning och det sjelfförtroende, i saknad hvaraf någon större mensklig utveckling icke är tänkbar, detta förhållande ändrats på senare tider derigenom, att så väl staten som enskilde vidtagit kraftiga åtgärder för åstadkommande af en förbättring i detta afseende. Det är knappt mer än 100 år sedan man kom under fund med, att det var möjligt att gifva dessa olyckliga den bildning samt de kunskaper och färdigheter, som sätta dem i stånd att, om icke täfla med dem som hafva synförmågan i behåll, dock komma derhän i utveckling, att de kunna hjälpa sig sjelfva. I detta afseende visar erfarenheten både i vårt och ännu mera i främmande land, att dessa vanlottade människor äro af naturen utrustade med anlag, som kunna föra dem långt fram till och med i vetenskap och skön konst, men i synnerhet sätta dem i stånd att genom förvärfvad skicklighet i handarbete i många fall hjälpa sig sjelfva.

Det har varit intressant att höra den diskussion, som här i dag egt rum. Både de, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och de, som motsatt sig detsamma, hafva varit lika lifligt intresserade för dessa stackars blinda. Det är ock sant hvad jag, beträffande denna sak, hörde här om dagen utaf en man af folket, hvilken sade, att vi seende kunna tacka Gud för att vi ega syn-

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blinda.
(Forts.)

*Ang anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.
(Forts.)*

förmågan, och att vi böra göra allt, hvartill vi äro i stånd, för att hjälpa dem, som icke ega densamma. Denna tacksamhet böra vi sålunda visa icke blott i ord utan i gerning. Jag vill också tro, att denna Kammare äfven skall genom handling visa sin medkänsla för dessa olyckliga; i synnerhet som det icke kan nekas, att den uppoffring, hvarom här är fråga, eller att afstå en nästan värdelös tomt, som gifver en obetydlig inkomst, till den direktion, som välvilligt egnat sig åt att söka gifva de blinda en sorgfällig och god uppfostran, ju icke är för statsverket känbar. Detta afstående kan icke för oss vara någon uppoffring; men för institutionen är det af ovärderligt gagn.

Jag har, i likhet med Herr Jonsson i Skeppnetorp, haft tillfälle, såsom revisor af de sista årens räkenskaper, att taga blindinstitutet i betraktande och dervid funnit den glädjande omständighet, att barnen derstädes hunnit i besittning af kunskaper, som äro förvånande. Vi tillbragte der här om dagen nästan halfva dagen och undersökte ej blott lokalerna utan äfven den grad af utveckling, barnen förvärfvat i hvarjehanda ämnen, och funno dervid, att de kunde göra väl reda för ämnen, som ingå i den vanliga skolundervisningen; och att detta icke var någon humbug, derom öfvertygade vi oss genom att sjelfve föreslå ämnen, som barnen måste redogöra för, ämnen, som, enligt hvad direktören upplyste, delvis icke i undervisningskursen förekommit på ett helt år. Barnen gjorde det oaktadt väl och ordentligt reda för dem. Men på samma gång funno vi ock det sorgliga förhållande, som finnes antydt i Stats-Utskottets betänkande, eller att lokalerna äro i högsta grad usla och eländiga. Der begagnas till exempel en tvättstuga på samma gång till badrum och gymnastikrum, i följd hvaraf också naturligtvis gymnastik-undervisningen är i hög grad lidande.

Men icke nog med detta, det finnes det som är ännu värre: Sofrummen äro allt för små och dessutom otillräckligt ventilerade; såsom exempel hvarpå jag lät uppmäta ett dylikt, som icke tycktes vara större än det minsta klubbrummet här nere. Det innehöll något öfver 4,000 kubikfot. I detta lilla rum inhysas 12 barn under natten, utan någon ventilering under 9 à 10 timmar. Naturligtvis kan ett sådant förhållande icke vara annat än i hög grad ohelsosamt.

Jag vill emellertid icke yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i dess helhet, ty jag har icke varit i tillfälle att pröfva kostnadsförslaget, och jag erkänner att, då jag läste det första gången, jag verkligen tyckte att det lät väl storartadt. Jag vill därför icke heller motsätta mig, att frågan om byggnadsanslaget må uppskjutas; men då jag väl vet, att det är af synnerlig vigt för institutet att snart komma i besittning af den föreslagna tomten, så att man redan nästa år må komma i tillfälle att vidtaga anstalter, för att en ny byggnad måtte kunna vara färdig till 1888

hoppas jag att punkten a, om anvisande af tomt, måtte beviljas. Jag hoppas att denna Kammare är nog välvillig att vilja låta dessa olyckliga, af alla klasser och stånd, komma i besittning af den bildning och uppfostran, som är oss andra gifven nästan till skänks; i synnerhet när det kan ske med så ringa uppoffring, som nu är ifrågasatt. Jag yrkar således bifall till punkten a enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blinda.
(Forts.)

Herr Gumælius: Jag tager för gifvet, att det icke finnes någon i hela denna Kammare, som icke i sin mån delar med den siste talaren hans varma medkänsla för de olycklige, som nu äro i fråga, och gerna vill bidraga till förbättrande af deras ställning, men man kan vara af olika tankar om sättet härför. Jag vill tillåta mig att också komma med några erinringar.

Den senaste talaren framställde hjert för oss, huru illa stäldt det var för barnen i det nuvarande blindinstitutet. Detta kommer möjligen, deraf att, när det är fråga om att hyra en lägenhet, så är man icke så villig att kosta på den så mycket årsvis, som man föreslår att kapitalisera i ståtlig nybyggnad. Vill man emellertid betala en tillräcklig hyresafgift för att få en lämplig lägenhet, vill man såsom hyra utgifva skälig procent af byggnadskostnaden, så vore det märkvärdigt, om det skulle vara mera omöjligt för denna anstalt än för andra att åstadkomma en tillräckligt god provisorisk lokal.

Hvad beträffar den summa, som begäres, så har en reservant i Stats-Utskottet helt lösligt föreslagit att nedsätta densamma från 528,000 till 400,000 kronor. Emellan dessa siffror ville jag, om det nödvändigt skulle blifva fråga derom, hellre välja den förra, ty denna har åtminstone det företrädet, att hon framgår ur ett utredt och genomtänkt förslag och icke är helt lösligt framkastad. Dessa 528,000 äro för öfrigt samma siffror, om också icke samma siffra, som kom fram i döfstumkomiténs betänkande år 1878, då det framhölls, att Manilla bäst skulle kunna lämpas till döfstuminstitut. Då gälde det att visa, att man för en måttlig kostnad kunde få en inrättning för de blinda, och då gjordes upp ett kostnadsförslag på 258 000 eller, för att vara riktigt noga, på 258,039 kronor, som blindskolebyggnaderna skulle kosta. Beloppet 258,000 har sålunda ändrats till 528,000; det är således endast ordningen mellan siffrorna, som utgör skillnaden då och nu, men siffrorna äro desamma.

Nu nedsätter man på rak arm siffran till 400,000 kronor, men det är knappt troligt, att Riksdagen skall nappa på den kroken, och jag vill icke uppehålla mig dervid; denna fråga är antagligen ohjelpigen förlorad dels genom dess fall i Första Kammaren, och dels derigenom att den från början torde hafva haft ännu mindre sympatier här.

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.
(Forts.)

Frågan gäller således knappast nu den stora anläggningskostnaden, utan mera hvar skolan skall läggas. Man har sagt att det vore bra, om man finge afsatt för ändamålet den der platsen vid Tomteboda, och att man åtminstone borde gifvit så mycket på hand. Men är det verkligen skäl att gifva på hand? Vore det icke lämpligare, att man först visste, hvad man ville göra, innan man afsätter denna lägenhet, hvilken för öfrigt står till ett helt annat värde än det, som representeras af den afkastning, egendomen för närvarande lemnar. Hufvudstaden växer ut allt mer och mer, och det är icke tvifvel underkastadt, att icke denna plats vid Tomteboda redan är och snart än mer skall blifva en mycket värdefull egendom. Men det kan ifrågasättas, huru vida Tomteboda verkligen är den lämpligaste lokal för uppförande af ifrågavarande byggnader. Derom hafva de sakkunniges meningar varit ganska delade; och ett bland de framkomna förslagen tillåter jag mig här upprepa efter en märklig reservation, vidfogad komiterades betänkande och förslag till döfstumundervisningens ordnande år 1878 och afgifven af då varande Hofpredikanten Lindström, sedermera kyrkoherde i Kristinehamn. Han var sjelf lärare och en tid föreståndare för både döfstum- och blindinstitutet; och jag tror att jag, utan att stöta någon annan af desse komiterade för hufvudet, vågar antaga, att Kyrkoherden Lindström var den mest sakkunnige i hela komitén. I sin reservation, hvaruti Manillas användande till döfstuminstitut afstyrkes, yttrar han bland annat: »En hvar gör sig vid läsningen af mitt förslag naturligtvis den frågan: hvartill skall då Manilla användas? Det fordras ett svar på denna fråga, äfven från min ståndpunkt. Jag tror, att Manilla helst borde användas till blindinstitut.» Ett stycke längre ned säger han: »då de blindas behof alltså är i ögonen fallande, och det är staten ovärdigt att icke med det allra första sträcka sina omsorger äfven till dem, så må det icke förefalla någon underligt, att jag tagit i öfvervägande, för hvilkendera parten, de blinda eller de döfstumma, Manilla för framtiden helst borde bevaras.» Han fortsätter vidare: »Jag tror, att Manilla eger de väsentligaste egenskaper, som fordras för att blifva ett godt blindinstitut, under det ganska många anmärkningar kunna göras emot det såsom en uppfostringsanstalt för döfstumma.» Och han slutar detta sitt allvarliga anförande med dessa ord: »Skall man på något annat ställe finna ett läge lika passande för de blinda, med lika stort utrymme, och skall man der uppföra byggnader, som motsvara dem, man här redan eger, så skall detta komma att kosta staten ganska mycket. Ett institut, passande för de döfstumma, såsom ersättning för Manilla, anser jag icke på långt när hvarken så dyrt eller så svårt att anordna.» Detta visar således, att han förutsåg hvad som skulle hända. Vederbörande kommo omsider fram med ett dyrare förslag och helt annat än det, som från vederbörandes sida förelåg till underlag

för döfstumkomiténs förslag. Det låter då tänka sig att, om man inom döfstumkomitén hade antagit, att blindinstitutet skulle komma att kosta 528,000 kronor, så hade må hända majoriteten inom komitén blifvit en annan. Det händer, att komiterade då möjligen hade föredragit ett måttligt institut för de döfstumma, som icke kunde lära sig tala, endast teckna. Jag tror att den tanken är ganska allmän bland de sakkunnige, att för dem, som skola lära sig tala, är det af vikt, att de få sin undervisning i små lokaler. På den vägen har utvecklingen gått så långt, att det nu finnes 8, om icke flere, sådana anstalter uppsatta dels på orternas och dels på enskildes bekostnad, och hvilka, som jag tror, arbeta på ett synnerligen tillfredsställande sätt. Det är bekant, att döfstumkomiténs nämnda betänkande framkallade en storm från flertalet af dem, som förstodo denna sak och voro intresserade deraf. Redan under loppet af år 1878 ingick till Kongl. Maj:t en petition från de fleste döfstumlärare och föreståndare för döfstumanstalter med anhållan, att detta system, med den nya anordningen af Manilla, såsom varande alldeles förvänt, icke måtte bifallas. Vid döfstumläraremötet i Jönköping 1879 uttalade man sig också emot en sådan åsigt. I fjerde och femte häftet af Tidskrift för döfstumskolan för 1880, utgifven af F. Nordin, finnes en kritik öfver detta sätt att använda Manilla och antydes, att nämnde egendom borde användas på annat sätt. Jag skall icke uppehålla mig vid denna kritik i allmänhet, utan jag skall blott uppläsa några rader, hvori sammanföras skälen för Manillas användande till blindinstitut. Det heter:

»Starka» (man har kursiverat ordet »starka») skäl för Manillas användande till *blindinstitut* äro: 1:o) att Manilla varit blindinstitut i omkring 40 år; 2:o) att Mauilla ganska väl lämpar sig till ett sådant institut genom sina *stora* resurser på *lokaler*, hvilka å ena sidan äro fullt *tillräckliga* och å andra sidan kunna fullt *upptagas* af en skola för de blinda; 3:o) att *behofvet* af läroanstalter för de i afseende härpå hittills ganska styfmoderligt behandlade blinda, som nu inrymmas i hyrd lokal, är så stort, att staten med allra första *måste* upprätta sådana anstalter, ja, det har redan varit fråga om att af Riksdagen begära 300,000 kronor till ett blindinstitut; 4:o) att Manilla eger *en kyrkosal och en orgel*, hvilka äro *väl behöfliga* för de blindas gudstjenster, men *alldeles öfverflödiga* så väl för en tecken- som för en talskola, hvars lärjungar hafva största fördelen af andaktsstunder klassvis; 5:o) att slutligen tillgång på »frisk luft, bad, gymnastik och en skön natur» till och med är viktigare för de blinda än för de döfstumma.

Efter som staten på Manilla eger tillgång på rymliga lokaler, *behöfliga* för en blindskola, vore det oklokt och slösaktigt att lemna anslag till uppförandet af en *ny* byggnad för en sådan skola. Om staten annorstädes skulle uppföra lokaler, motsvarande dem, han redan eger på Manilla, komme kostnaden därför

Ang. anslag
till en byggnad
för institutet för
blinda.

(Forts.)

Ang. anslag
till en byggnad
för institutet för
blinda.

(Forts.)

ganska visst upp till en *half million* kronor. Behöfliga tecken- skolor kunna inrättas mycket billigare och mycket ändamåls- enligare på andra ställen. Vi skulle sålunda helst se, att Manilla användes till blindinstitut.»

För mig utgöra dessa sakkunnige mäns åsikter och uttalan- den en anledning att önska, det denna fråga icke måtte nu i allt för tvårvändning afgöras, utan att höga och högsta vederbörande derförinnan må beredas tillfälle att än en gång taga densamma i hela dess vidd i öfvervägande, på det allt må tagas i betraktande, som kan bidra till ernående af ett godt resultat för de summor, som för detta ändamål må komma att anslås och användas, då frågan efter slututredning må finnas vara fullmogen. Emellertid anhåller jag få yrka afslag å Kongl. Maj:ts förslag och bifall till Utskottets afstyrkande å begge punkterna.

I detta anförande instämde Herr *E. Olsson* i Sännersta.

Herr Sv. Nilsson anförde: Jag har icke i Stats-Utskottet hört någon enda röst, som varit emot sjelfva saken, nemligen be- hofvet af ett nytt blindinstitut. Jag är för min del öfvertygad om, att det icke heller finnes någon i Kammaren, som icke hyser lifliga sympatier för sjelfva saken, men det kan icke därför vara nödvändigt att kasta bort ett eller annat 100,000-tal kronor onö- digt. När man ser en summa för en byggnad uppgå till 528,000 kronor, då kan det icke eller bör icke kunna förvåna någon, att man söker hålla igen för att åstadkomma besparingar.

Man har sagt, att denna summa så väl som kostnadsförsla- get blifvit granskad både i Öfverintendentsembetet och Stats- Utskottet. Hvad nu granskningen i Stats-Utskottet beträffar, så sker den vanligtvis på afdelningen, och det är icke möjligt för Stats-Utskottet att kunna sätta sig in i huru vida de siffror, som äro uppgjorda, äro rigtige. Jag kan icke säga huru vida kostnads- förslaget är för dyrt, om man skulle bygga efter de uppgjorda rit- ningarne; men jag är öfvertygad om, att det kunde byggas på ett mycket billigare sätt, om man icke bygger så luxuriöst, som här är föreslaget, och det kan vara en väl behöflig varning för Öfver- intendentsembetet för framtiden att icke komma med förslag till så öfverflödiga byggnader, som nu blifvit ifrågasatta.

Det bästa skälet, som blifvit framställt mot Stats-Utskottets förslag, är att institutet icke skulle få begagna sin nuvarande lokal längre än till år 1888.

Jag föreställer mig emellertid att det hindret icke är alldeles öfverstigligt, för den händelse man icke skulle hinna få en ny byggnad i ordning till denna tid. Vill man göra någon uppoff- ring, så nog kan man få en annan lokal, om man icke skulle få behålla den, som man nu har, så att jag tror icke att det skälet,

ehuru det nog är ett viktigt skäl, bör afskräcka Kammaren från att bifalla Stats-Utskottets förslag.

Att den ifrågasatta byggnaden är för stort tilltagen framgår icke endast af den Kongl. propositionen, som talar om att institutet är afsedt för 125 elever, utan det framgår ännu tydligare af de kostnadsförslag, som förelegat i Stats-Utskottet. Der äro upptagna i beräkningen 7 skolsalar, hvardera för 20 à 25 elever. Det vill synas, som låge till grund för de beräkningar, som äro gjorda, ett mycket större antal, än som synes af den Kongl. propositionen, ty skulle endast 20 elever inrymmas i hvarje sal, uppginge antalet till 140, och med en beräkning af 25 elever på hvarje sal, skulle der kunna inrymmas ända till 175.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af ett yrkande, som gjordes af Herr Abraham Rundbäck och Herr Ola Andersson. Jag kan icke gå in på att i nuvarande stund bifalla Kongl. Maj:ts förslag om anvisande af lägenheten Tomtebodas för ifrågavarande ändamål, emedan man derigenom kommer att binda Riksdagen för den tidpunkt, då man skulle afgöra sjelfva saken. Jag kan icke förstå, hvarför man skulle anslå en tomt för byggande af institutet, innan man vet om man vill hafva sjelfva institutet. Det kan sedan hända, att man möjligen vill hafva en annan plats. Jag har hört sägas, att i Första Kammaren man talat om Svart-sjö slott. Jag skulle för min del tro att denna byggnad icke är heligare, än att den skulle kunna användas till ett för staten nyttigt ändamål, och för det nu ifrågavarande tror jag den skulle vara särdeles lämplig. Jag har sjelf sett denna byggnad; den är mycket stor och ännu ganska väl bibehållen, men om den får stå qvar som den nu står med ett tarfligt underhåll, utan att användas till något ändamål, så kommer det snart att gå med den, som med åtskilliga af våra andra slott, att den faller i ruiner. Jag kan sålunda icke förstå, hvarför icke åtminstone en undersökning skulle kunna göras om, huruvida denna byggnad för det ifrågasatta ändamålet kunde vara lämplig. Huruvida åter det skulle kunna vara lämpligt att använda Manilla till blindinstitut, derpå vill jag ej närmare inlåta mig. Jag tror dock icke det, ty följden blefve väl, att man måste bygga ett nytt döfstuminstitut och då hade man icke vunnit mycket på saken, hvarför jag icke anser att det tjänar mycket till att diskutera den frågan, om huruvida man skall utbyta det institutet mot det, som nu är ifrågasatt.

Stats-Utskottet har temligen tydligt lemnat Kongl. Maj:t rätt att reservera den nu ifrågasatta lägenheten Tomteboda för ändamålet, och när Stats-Utskottet lemnat Kongl. Maj:t denna rätt, så måtte väl Kongl. Maj:t komma att begagna sig af den. Således, vill man bygga der, så kan man lika väl hafva tomten qvar, om Stats-Utskottets hemställan godkännes.

Jag anhåller således om bifall till så väl mom. a) och b) enligt Stats-Utskottets förslag.

Ang. anslag till en byggnad för institutet för blinda.
(Forts.)

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.
(Forts.)

Herr Danielson: Äfven jag delar den mening, som här uttalats, att vi böra göra allt som göras kan för dessa olyckliga, men för närvarande anser jag det vara nödvändigt att afslå Kongl. Maj:ts framställning i denna fråga. Säsom herrarne ser, har Utskottet hyst betänkligheter, huru vida det skulle vara klokt att på ett enda ställe sammanföra blinda barn till så stort antal, som här åsyftas. Man har frågat sig, om det icke skulle vara bättre och lämpligare att fördela dem och deras undervisning på flera olika ställen, så att den qvinliga afdelningen komme för sig och den manliga för sig. I sammanhang dermed har man tänkt sig, att man borde noga se till, om skälen för anskaffande för statens räkning af en sådan anstalt, som här är i fråga, vore tillräckligt talande, och om icke under den förutsättning af flera sämre anstalter, som jag omnämnt, ändamålet skulle lika väl och med mindre kostnad för staten vinnas derigenom att staten lemnade bidrag till sådana anstalter af detta slag, som antingen redan finnes eller sålunda kunna med större lätthet komma till stånd. Detta är den ena sidan af saken, som bör tagas i betraktande. För öfrigt anser jag att Riksdagen bör få tillfälle att uttala sig om, huru den tänkt sig att denna undervisning skall vara ordnad, innan den besluter sig för att bygga.

Beträffande det yttrandet, att inga väsentliga anmärkningar blifvit mot ritningarne framställda, så ber jag få nämna, att man inom Utskottet var temligen allmänt af den åsigten, att dessa ritningar icke voro lämpliga. Enligt dessa skulle nemligen den föreslagna byggnaden uppföras i trenne våningar, samt huset blifva smalt och högt, då det deremot torde få anses lämpligare att befria blinda personer från höga trappor och låta dem bo endast i första våningen. För öfrigt ansågo vi i Stats-Utskottet, att, om man nu emellertid skulle bygga stora byggnader för detta ändamål, så borde, säsom jag förut antydtt, det då åtminstone byggas så, att de qvinliga eleverne inrymdes i en byggnad och de manliga i en annan, men äfven i detta hänseende hafva vi inga upplysningar om, huru man tänkt sig anordnandet af denna del af institutet.

Jag har emellertid begärt ordet egentligen med anledning af ett yrkande, som här blifvit gjordt, nemligen att man redan nu borde ställa Tomtebodas lägenhet, till institutets förfogande. Detta tror jag dock det icke är skäl att göra, ty på det sättet skulle man binda frågan vid denna lägenhet och den nya undersökning, som är önskvärd, skulle då icke få den omfattning, som den bör hafva, utan Kongl. Maj:t hade då endast att låta upprätta nya ritningar, särskildt med afseende å denna plats. Om man nu deremot icke lemnar sitt bifall till den gjorda framställningen, så måste frågan återupptagas i hela sin omfattning. Jag förstår för öfrigt icke, hvarför man ovilkorligen skall förlägga blindinstitutet i Stockholm. Hvarför skall man icke kunna uppsöka en lämplig plats på landsbygden? Man har sagt, att det ett annat

år kunde blifva svårighet att erhålla någon lämplig lägenhet, om man icke nu bestämde sig för den föreslagna, men så tror jag dock icke förhållandet behöfver blifva, ty nog kan Domänstyrelsen draga försorg om att för ett år i sänder utarrendera denna kronolägenhet, så att den jemväl vid nästa riksdag kan stå till Riksdagens förfogande, om så skulle behöfvas.

Men anledning af hvad jag sålunda i korthet yttrat och i öfrigt blifvit anfördt af dem, som dela min uppfattning i detta hänseende, yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag i begge momenten af denna punkt.

Herr A. Rundbäck: Jag ber med anledning af ett par yttranden från motsatta sidan att få tillägga några ord till hvad jag förut sagt.

En talare på smålandsbanken har sålunda ansett, att man möjligen för billigare kostnad skulle kunna förlägga blindinstitutet i landsorten, t. ex. Jönköping. Den siste talaren på kalmarsbanken tyckte äfven, att detta var något att taga fasta på, och att institutet kunde läggas på annat ställe än i Stockholm. Hvad först Jönköping beträffar, så torde denna stad, som under en lång tid visat sig vara en ohelsosam och osund plats, icke vara lämplig för en undervisningsanstalt, som omfattar hela landet.

Stockholm är en centralort för riket i många afseenden och bör äfven vara det i fråga om undervisningen för abnorma personer. Man bör kunna vara i tillfälle att på ett ställe studera alla hithörande förhållanden med hänsyn till så väl döfstumma som blinda och sinnesslöa. Stockholm står dessutom i förbindelse med utlandet i fråga om litteratur och i andra afseenden och är äfven ur denna synpunkt en lämplig plats för ett blindinstitut. Jag tror också att ingen, som mera allvarligt tänkt sig in i frågan, föreställt sig annat än att nämnde institut skulle komma att förläggas i Stockholm. Då en talare på örebrobanken framkastat den meningen, att Manilla skulle för nyssberörda ändamål vara ett lämpligt ställe, får jag säga att det skulle vara särdeles egendomligt, om Riksdagen på minsta sätt omfattade en dylik åsigt. Det skulle vara detsamma som att gifva direktionerna för både döfstum- och blindinstituten äfvensom regeringen och Riksdagen en tillrättavisning för hvad hittills åtgjorts. Direktionen har föreslagit en utbrytning af blindinstitutet från Manilla, hvilket regeringen godkänt, och Riksdagen har visat sig vilja äfven godkänna denna åtgärd derigenom, att Riksdagen beviljat särskilda anslag till blindinstitutet. Det skulle därför verkligen se bra underligt ut om man nu ville göra om allt hvad på senare tider gjorts i fråga om blindas undervisning och vård. I öfrigt vågar jag påstå, att man i hela riket icke kan få någon sämre plats för ett blindinstitut än Manilla. Hvar och en, som besökt detta ställe, har utan tvifvel funnit, huru detsamma är omgifvet

*Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.
(Forts.)*

Ang. anslag
till en bygg-
nad för insti-
tutet för
blinda.

(Forts.)

af stora farvägar, der man rider och åker både dag och natt. En författning förbjuder dessutom uppförande af stängsel å Kongl. Djurgården. De blinda skulle således, om institutet anlades vid Manilla, vara inskränkta till sjelfva gårdsplanen och förhindrade att gå utom denna, så vida de icke åtföljas af någon ledsagare. För öfrigt har institutet vid Manilla numera, sedan man dermed uteslutande afsett en undervisningsanstalt för döfstumma, undergått vissa förändringar, som stå stick i stäf med de intressen, som man har att bevaka i fråga om blindas undervisning och vård. Beträffande dispositionen af lägenheten Tomtebodas har man visserligen sagt, att man icke skulle göra någon skada, om man nu afslog hvad vi yrkat och bifölle Utskottets förslag. Men det är upplyst, att med uppförande af nya byggnader för institutet icke kan uppskjutas längre än till nästa år. Skall lägenheten Tomteboda i höst åter utarrenderas, blir platsen icke ledig förr än den 14 Mars 1886. Och till följd af den nuvarande arrendatorns optionsrätt har Riksdagen, derest icke nu fattas beslut om disposition af lägenheten för allmänt ändamål, bundit händerna på sig. Ty om Riksdagen nästa år skulle besluta uppiörande af byggnaderna, så är den ifrågavarande tomtplatsen icke för ändamålet tillgänglig. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Blomberg: Det är icke för att yttra mig om det föredragna mom. b) som jag begärt ordet, då det efter Första Kammarens beslut om rent afslag derå icke mycket lärers löna mödan att förorda bifall vare sig till den Kongl. propositionen eller till Herr Nordenfelts reservation. Men efter som diskussionen faktiskt gestaltat sig så, att den omfattar äfven mom. a), tillåter jag mig yttra några ord egentligen rörande detta moment.

Hvad som närmast uppkallat mig är Herr Gumælii förslag, huru vida man icke möjligen skulle kunna förlägga blindundervisningen till Manilla och derifrån skilja döfstumskolan, som då skulle splittras i flera smärre undervisningsanstalter. Till stöd för denna sin idé anförde han åtskilliga uttalanden, dels af en reservant mot det af komitén för döfstumundervisningens ordnande afgifna förslag, dels vid det bekanta Jönköpingsmötet och dels slutligen af »Tidskrift för döfstummeskolan». Hvad angår Jönköpingsmötet, så, derest jag skulle tillåta mig betrakta detsamma som representant för denna riktning, ber jag få fästa uppmärksamheten på, att detta mötes beslut måste till högst väsentlig del anses tillhöra det förflutna, enär ett betydligt antal af de döfstummelärare, som voro med om nämnda beslut, numera frångått detsamma. Man är icke vidare så bestämd i sin åsigt om att talskolan och skrifskolan böra vara åtskilda; man fasthåller numera icke så strängt sin mening, att döfstumskolorna skola vara externater, och man är slutligen ej heller på det klara med huru vida smärre döfstumskolor verkligen äro att föredraga fram-

för skolor med ett större elevantal. Så t. ex. har jag förspört att, efter enskildt initiativ, förslag blifvit väckt om upprättandet af en döfstumskola omfattande hela Norrland. Under sådana förhållanden, och då åsigtorna för närvarande tyckas gå i en alldeles motsatt riktning mot de vid Jönköpingsmötet uttalade, tror jag det vore förhastadt, om Riksdagen beslöte döfstumundervisningens skiljande från Manilla, för att på annat sätt anordnas. Och för blindundervisningens sak måste det bestämdt vara till skada, derest man uppskjuter frågan om lokal för denna undervisning tills man hunnit underkasta frågan om döfstumundervisningens omordnande en noggrann och fullständig granskning. Jag tror derföre, att det är klokast att icke låna sitt öra åt något förslag om blindundervisningens förläggande till Manilla, utan i stället fasthålla vid Kongl. Maj:ts framställning om upplåtande för ändamålet af kronolägenheten Tomtebodas. Om Riksdagen bifaller detta senare förslag, och som jag tager för gifvet, Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkommer med en förnyad begäran om anslag, möjligen då till en siffra, som Riksdagen är mera villig att gå in på, så står redan en lägenhet för ändamålet till förfogande, och arbetet med den blifvande byggnaden kan påbörjas omedelbart efter beslutets fattande derom; och detta saknar icke sin betydelse, enär behovet af ny lokal för blindundervisningen ovilkorligen inträder år 1888.

Alltså, jag har intet yrkande att göra beträffande mom. b), men ber på förhand att få yrka bifall till den Kongl. propositionen vid mom. a).

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef, efter af Herr Talmannen gifven proposition, Utskottets i mom. b) gjorda hemställan af Kammarerna bifallen.

Beträffande vidare Utskottets hemställan i mom. a) framstälde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts proposition i motsvarande del; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 57:de punkten, mom. a), af Utlåtandet N:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarerna, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts framställning i förevarande hänseende.

Ang. anslag
till en byggnad
för institutet för
blinda.

(Forts.)

Omröstningen utföll med 119 Ja och 59 Nej; och hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan i förevarande moment.

Punkterna 58 och 59.

Biföllos.

Punkten 60, mom. a).

Bifölles.

Mom. b).

*Ang. anslag
till uppförande
af nytt bostadshus för
öfverläkaren vid
Vadstena
hospital.*

Utskottet hemställde i detta mom., att Riksdagen måtte afslå Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af medel till uppförande af nytt bostadshus för öfverläkaren vid Vadstena hospital.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Granlund: Stats-Utskottet har hemställt om afslag å momentet b) af den nu föredragna punkten, och man kan visserligen på sätt och vis medgifva rättigheten af den motivering Utskottet härför gifvit. Utskottet har nemligen sagt, att den ifrågasatta nybyggnaden icke för närvarande är af så trängande behof påkallad, att icke dermed utan olägenhet kan anstå. Detta kommer sig helt enkelt endast af den fullkomligt *tillfälliga* omständigheten, att den nuvarande öfverläkaren har eget hus, beläget icke långt från hospitalet och för närvarande lämpligt till bostad åt honom. Men om man uppmärksam genomläst Kongl. Maj:ts proposition i frågan, skall man dock finna, att uppförandet af ny bostad för öfverläkaren vid Vadstena hospital för framtiden är af högsta behof påkalladt. Den gamla bostaden har nemligen icke sedan förre öfverläkarens död varit bebodd och är till den grad förfallen, att vid vederbörlig syneförrättning blifvit utredt, att den befinner sig i det skick, att den icke vidare kan eller bör repareras. Enär alltid vid dylika anstalter är af yttersta vikt att läkaren är boende i närheten af hospitalet, så och då den tomt, som nu afses och af hospitalet eges, ligger alldeles invid hospitalet och sålunda platsen är den bästa man kan tänka sig, bör ifrågasvarande bostads byggnad snarast ske. Nu är, såsom jag nyss nämnde, händelsen, att den nuvarande öfverläkaren, som är berättigad till fri bostad, eger hus i närheten af hospitalet, och att nybyggnaden derföre åtminstone för närvarande torde kunna uppskjutas och, såsom Utskottet säger, anstå »till dess förändrade förhållanden inträda», men för min del får jag säga, att jag icke

tror, att några sådana kunna inträffa, som göra ifrågavarande bostads byggnad obehöflig för framtiden. Behovvet qvarstår alltid, och om den nuvarande öfverläkaren skulle sälja sitt hus eller lemna sin plats, så måste man ju bygga, då det i alla händelser åligger staten att förse öfverläkaren med fri bostad.

Då emellertid på Utskottets tillstyrkan Kammaren nu bifallit Kongl. Maj:ts förslag i föregående mom. af denna punkt, skall jag, ehuru jag är fullt öfvertygad om att många skäl äro för handen att verkställa den ifrågasatta nybyggnaden, och att staten icke gör någon besparing genom att uppskjuta dermed, likväl icke framställa något yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts framställning i denna del.

Jag tillåter mig dock nämna, att då staten för närvarande betalar 1,200 kronor i hyresersättning, och hela byggnaden endast skulle kosta 29,100 kronor, blefve enligt den räntefot som för statens medel i allmänhet beräknas, det alls ingen nämnvärd uppföring af statsmedel att verkställa byggnaden, och då nybyggnad i alla händelser förr eller senare måste verkställas, torde det berättigade i Kongl. Maj:ts framställning icke kunna förnekas, men det oaktadt vill jag, som sagdt, instämma med Utskottet, tacksam för hvad man gjort i föregående moment, hvilket var i högsta grad af behovvet påkalladt.

Herr C. A. Andersson: Hade jag antagit att Herr Granlund skulle kommit till det slut, vi nu hörde, skulle jag icke begärt ordet; detta skedde nemligen, emedan jag antog att han skulle yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Jag är af den åsigt, att jag icke kan yrka bifall till den Kongl. propositionen, utan måste instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit; och efter jag nu begärt ordet, så skall jag gifva några skäl, hvarför jag hufvudsakligen anser mig böra afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

I likhet med uttalandet till statsrådsprotokollet är det äfven min mening, att en läkare vid en sådan anstalt, som den ifrågavarande, bör bo inom eller invid anstalten, och anser jag att man bör söka få en sådan bostad åt honom, som är förenlig med den samhällsställning han intager; men jag kan icke neka till att jag anser en summa af 30,000 kronor, hvilken Kongl. Maj:t äskat till en sådan bostads uppförande, vara väl högt tilltagen. Sjelf har jag byggt ett hus, och jag känner många personer, som i den stad jag representerar byggt och bygga hus, hvilka enligt mitt förmenande äro fullt ändamålsenliga att hysa till och med öfverläkaren vid en sinnessjukanstalt, men dessa byggnader hafva uppförts till betydligt billigare pris än hvad som i den Kongl. propositionen äskats. Jag skall blott såsom ett exempel nämna, att bredvid min bostad i Malmö uppföres en byggnad 24 alnar lång, 17 alnar bred och inrymmande tre våningar; och kostnaden

Ang. anslag till uppförande af nytt bostadshus för öfverläkaren vid Vadsena hospital.
(Forts.)

Ang. anslag till uppförande af nytt bostadshus för öfverläkaren vid Vadstena hospital.
(Forts.)

för denna byggnad kommer ej att uppgå till mer än cirka 17,000 kronor. Jag har varit i tillfälle att se ritningarne till denna byggnad och jag tror att en sjukhusläkare skulle kunna finna det förenligt med sin samhällsställning, att der hafva sin bostad. Det nämndes vid debatten i Lördags angående förhöjning i anslaget till tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna, att nämnda skolbyggnad, med plats för omkring 200 elever, blifvit uppförd för en summa af omkring 60,000 kronor. När sådana byggnader kunna för nämnda belopp uppföras i Malmö och Eskilstuna, der byggnadsmaterialerna väl lära vara fullt lika dyra och arbetslönerna lika höga som i Vadstena, så torde det ursäktas mig, om jag finner den för bostadslokal åt öfverläkaren vid Vadstena hospital begärda summan allt för stor. Om man vill räkna efter storleken af den årliga kostnad, staten skulle få härför vidkännas, så, och då ju i allmänhet hyresafkastningen af enskildes hus beräknas efter minst 8 procent af det deri nedlagda kapitalet, skulle denna kostnad blifva 2,400 kronor om året. När man i närvarande stund kan hjälpa sig fram med en hyresersättning af 1,200 kronor årligen, så anser jag det vara en misshushållning att nu bevilja det ifrågasatta byggnadsanslaget.

På så väl de skäl jag nu framställt som de, Utskottets betänkande innehåller, tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets hemställan.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 61).

Ang. anslag till inköp af en hemmansdel för att läggas till Göteborgs hospitals område.

I denna punkt hemställde Utskottet, att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, måtte till inköp af $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen, för att läggas till Göteborgs hospitals område, på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 35,000 kronor.

Emot denna Utskottets hemställan hade reservation afgifvits af Herrar *Liss Olof Larsson, P. O. Hörnfeldt, Sven Andreasson, A. P. Danielson, O. B. Olsson, Nils Petersson, Sven Nilsson, J. E. Johansson* och *J. Anderson* i Tenhult, hvilka yttrat:

»Det har synts oss böra ifrågasättas, huru vida hela det ifrågavarande området är för hospitalet behöfligt. Vid sådant förhållande, och då egendomen till större delen består af skog och till odling deraf passande mark, synes lämpligast, att hemmansdelen inköpes för medel, som infutit för försäljningen af vissa mindre kronoegendomar enligt 1877 års Riksdags beslut, och att Kongl. Maj:t deraf tilldelar hospitalet hvad som finnes vara behöfligt. Vi hemställa derför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, att Riksdagen medgifver, att, om Kongl. Maj:t

finner skäligt att, med begagnande af de till Kongl. Maj:ts disposition ställda, vid försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar inflytande medel, inköpa omförmälda $\frac{3}{8}$ mantal Storhagen, så stor del af nämnda hemman, som kan finnas för Göteborgs hospital behöflig, må från hemmanet afsöndras för att läggas till hospitalets område.»

Ang. anslag till inköp af en hemmansdel för att läggas till Göteborgs hospitals område.
(Forts.)

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Hörnfeldt: Såsom af Utskottets betänkande synes, hafva åtskilliga af Utskottets ledamöter från denna Kammare reserverat sig emot dess beslut. Vi hafva nemligen hyst betänkligheter vid att bifalla Kongl. Maj:ts proposition och ansett, att till det ifrågavarande områdets inköpande skulle kunna användas af de under Kongl. Maj:ts disposition stående, vid försäljning af mindre kronoegendomar inflytande medel, hvilka, såsom herrarne veta, uppgå till icke obetydligt belopp. Af sådant skäl ber jag att få yrka bifall till reservanternes förslag.

Häruti instämde Herr *J. E. Johansson* i Forneby.

Herr Dickson yttrade: Vid jemförelse mellan Utskottets och reservanternes förslag, kan jag icke finna annat, än att det senare förslaget har betydligt mera skäl för sig än Utskottets. Det är alldeles ovedersägligt, att Göteborgs hospitals område behöfver utvidgas för att kunna fylla sitt ändamål, men jag tror icke att hela Storhagen behöfver användas dertill. Derför anser jag att den skäligen kunde inköpas af Domänstyrelsen, och att sedan åt hospitalet kunde upplåtas så stor del, som det vore i behof utaf. Om medel dertill borde anskaffas på sätt reservanterne föreslagit, derom anser jag mig icke vara fullt kompetent att yttra mig, men jag förmodar, att vi möjligen kunde få höra från statsrådsbänken om derifrån är något att erinra deremot. Såsom frågan emellertid nu står, kan jag för min del icke annat än ansluta mig till reservanternas förslag, till hvilket jag följaktligen yrkar bifall.

Herr *A. Andersson* i Intagan instämde med Herr Dickson.

Herr Jöns Rundbäck: Då både Stats-Utskottet och reservanterne tillstyrkt den ifrågavarande lägenhetens inköpande, kunde det visserligen göra mig detsamma, hvilket af de begge förslagen blir antaget. Men för min del anser jag dock Utskottets förslag hafva företräde, derför att det innehåller ett bestämdt uttalande från Riksdagens sida för köpets verkställande, under det att reservanternes förslag är mera obestämdt och villkorligt, såsom endast innehållande en hemställan till Kongl. Maj:t om köpets afslutande,

Ang. anslag
till inköp af
en hemmans-
del för att
läggas till
Göteborgs
hospitals
område.
(Forts.)

derest Kongl. Maj:t funne det för godt. Om Riksdagen icke nu besluter egendomens inköpande, så är det icke säkert att den en annan gång står att få, ty den nuvarande egaren, hvilken redan börjat bitvis försälja den så kallade Lillhagen, som ligger söder om Storhagen, lär vara betänkt på att göra detsamma med denna senare. Han har också redan satt yxan till roten på skogen å sjelfva hufvudgården, och skulle den äfven blifva nedhuggen å Storhagen, kommer hospitalets läge att blifva ganska dåligt, emedan det i så fall komme att ligga emellan två kala bergskullar, och att få skogen på dem återväxt går nog icke så lätt för sig. Dessutom är det att märka att jägmästaren i orten, som är en särdeles skicklig man, med fördel skulle kunna, endast genom att lemna en erfaren skogsplantör till biträde, odla dessa berg med skog, der sådan ännu icke finnes, och dervid hafva biträde af sådana hospitalshjon, som äro dugliga dertill, hvilket vore till synnerlig fördel för hospitalet, emedan det visat sig att sysselsättning uti det fria är för hospitalshjon den mest lämpliga. För öfrigt är det ifrågavarande området icke af den omfattning, att skötandet af detsamma lämpligen bör delas emellan Domänstyrelsen och hospitalstyrelsen. Kongl. Maj:ts förslag och Utskottets dermed öfverensstämmande hemställan synas mig derföre vara att föredraga framför reservanternes förslag, och det äfven ur den synpunkt att, om det förra förslaget, hvilket redan blifvit bifallet af Första Kammaren, antages, slippa vi en gemensam votering.

Jag har velat yttra dessa ord, då jag mycket väl känner till de lokala förhållandena på platsen, och får på de skäl jag anført yrka bifall till Utskottets förslag.

I detta anförande instämde Herr *Melin*.

Vidare anförde:

Herr Statsrådet *Hammar skjöld*: Med inköpet af ifrågavarande hemman afses att fylla flera ändamål, nemligen först och främst att betrygga Göteborgs hospital för att erhålla tillgång till vatten, vidare att bereda hospitalshjonen tillräcklig sysselsättning med jordbruksarbeten, hvilken sysselsättning visat sig vara synnerligen lämplig för deras sjukbehandling, samt slutligen att förekomma, att den omgifvande skogsmarken af en enskild egare afverkas eller att marken eljest på ett sätt, som skulle försvåra hospitalsvården och gifva anledning till obehag. Men någon nödvändighet är det deremot visserligen icke, att *all* denna mark skall stå under hospitaldirektionens förvaltning. Det går för sig, om så anses lämpligare, att en del deraf förvaltas af någon annan kronans myndighet. Jag har derföre från *hospitalets* synpunkt ingen invändning att göra mot reservanternas förslag, och någon annan synpunkt har *jag* naturligtvis icke att i denna sak företräda.

Herr Sv. Nilsson: Jag hade knappast väntat, att herr Jöns Rundbäck skulle motsätta sig reservanternas förslag, då samma ändamål kan vinnas, vare sig detta eller Kongl. Maj:ts förslag vinner Riksdagens bifall. Jag vill tillika fästa uppmärksamheten derå, att då hospitalet redan eger 16 tunnland jord, så kan jag icke föreställa mig, att inköpet af hela den ifrågasatta lägenheten, som är 140 tunnland, är för ändamålet erforderligt. För öfrigt får jag säga, att, om det ansetts lämpligt att använda hospitals-hjonen för planteringar eller dylika arbeten, så kan det i allt fall ske, vare sig jorden förvaltas af Domänstyrelsen eller af hospitalsdirektionen. Och då äfven Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet förklarar, att han för sin del gillar reservanternas förslag, så finner jag deri en ytterligare anledning att yrka bifall till detsamma.

Ang. anslag till inköp af en hemmansdel för att läggas till Göteborgs hospitals område.
(Forts.)

Herr J. Rundbäck: Jag vill blott meddela en liten upplysning. Händelsen fogade för någon tid sedan så, att jag sammanträffade just vid hospitalet å Hisingen med föreståndaren för hospitalet i Gaustad i Norge, hvilken, såsom bekant, är en mycket framstående man, samt med föreståndaren för hospitalet i Malmö jemte några andra sakkunniga personer. Först nämnde föreståndare förklarade vid det tillfället, att man handlade mycket illa, om man icke inköpte hela ifrågavarande egendom, d. v. s., utom här ifrågasatta $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen, jemväl hopbörande 1 mantal säteri Hökällan och $\frac{1}{2}$ mantal Lillhagen, för hospitalets räkning och han tillade dervid att under Gaustads hospital hörde en ungefärligen lika stor egendom som denna, och lemnade denna egendom, som företrädesvis sköttes af hospitals-hjonen, numera den afkastning, att samtliga hospitalets utgifter för hjonens underhåll dermed kunde bestridas, så att staten endast hade att bestrida aflöningen till dervarande läkare och bevakningspersonal. Men utom denna fördel vans genom att hospitalet hade egen jord att bruka äfven en annan högst värderik, nemligen den, att man medelst jordbruksskötseln kunde lemna en stor del af hospitalshjonen en särdeles lämplig och välgörande sysselsättning.

Då man genom en dylik anordning å hospitalet å Hisingen jemväl kunde vinna samma fördelar som vid hospitalet i Gaustad, så synes mig, att åtminstone hela $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen bör helt och hållet tillhöra hospitalet, i synnerhet som den odlingsbara jorden ligger här och der mellan bergsskrefvorna och bör kunna skötas utan ringaste men för hjonen, hvilka fast mera skulle hafva både nytta och nöje af dylika sysselsättningar. För resten har jag ingenting emot hvilketdera förslaget Kammaren antager, ty båda innehålla i det hela samma sak, men jag har velat såsom min öfvertygelse uttala, att det vore bäst om jorden stode under hospitalsdirektionens vård.

Ang. anslag
till inköp af
en hemmans-
del för att
läggas till
Göteborgs
hospitals
område.
(Forts.)

Herr Hammarberg: På grund af de upplysningar, som här meddelats, ber jag att för min del få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvilket redan af Första Kammaren bifallits.

Herr O. B. Olsson: Jag skall för min del yrka bifall till reservanternas förslag.

Beträffande hvad talaren på göteborgsbanken, Herr Jöns Rundbäck, yttrade om det fördelaktiga i att använda hospitals-hjonen för jordbruket, förutsätter jag att detta kan ske lika bra, om denna egendom inköpes för de medel, som influtit för försålda smärre kronoegendomar, som om staten skulle direkt betala densamma. Jag vill också, medan jag har ordet, upplysa om att på sådana medel finnes god tillgång, ty enligt redogörelse, som afgifvits, såldes under år 1883 dylika egendomar för 105,000 kronor. Då man nu vet att inom den egendom, som här är ifrågasatt att inköpa, finnas omkring 30 tunnland åkerjord, 15 tunnland äng, 10 tunnland skog och 85 tunnland annan, såsom jag antager, i hufvudsak för skogsplantering lämplig mark, frågar jag, om det kan vara lämpligt, att hospitalet skall begagna allt detta och i synnerhet de 85 tunnland, som ej kunna användas till annat än plantering af skog. Vare sig nu egendomen inköpes direkt af statsmedel eller af tillgängliga medel för försålda mindre kronoegendomar, kan Domänstyrelsen i alla händelser afstå till hospitalet dels åkern och dels ängen, hvilket bör vara tillräckligt till arbete åt hospitalshjonen, i synnerhet som den redan inköpta delen utgör 16 tunnland. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall till Herrar Liss Ol. Larssons med fleres vid betänkandet fogade reservation; och förklarade Herr Talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Då votering dock blef begärd, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som, beträffande Stats-Utskottets hemställan i 61:sta punkten af Utlåtandet N:o 14, vill bifalla det förslag till beslut i ämnet, som innefattas uti Herrar Liss Olof Larssons, Hörnfeldts med fleres vid punkten fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Stats-Utskottets föreslående hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utvisade 123 Ja mot 46 Nej; och hade Kammaren alltså bifallit det förslag till

beslut i ämnet, som innefattas i Herrar L. Ol. Larssons, Hörnfeldts med fleres ofvanintagna reservation.

Punkten 62.

Ang. understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn.

Med tillstyrkande af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, hemställde Utskottet i denna punkt, att Riksdagen måtte till understöd för 1885 åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag till samma belopp som det för år 1884 dertill anvisade, eller 25,000 kronor, att användas i öfverensstämmelse med samma grunder, som vid beviljandet af sådant anslag för de föregående åren blifvit af Riksdagen godkända, dock med rättighet för de anstalter, som hafva skyldighet att underhålla visst antal frielever, att i stället för dessa intaga dubbla antalet mot half afgift.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Ola Andersson: Jag har mot föreliggande punkt anmält min reservation i afsigt att söka hos Kammaren utverka en obetydlig ändring i bestämmelserna för fördelningen af detta anslag. Derest Kammaren skulle finna mitt förslag förtjent af bifall, har jag anledning tro, att det icke skall möta något hinder att få samma förslag antaget äfven i Första Kammaren, åtminstone om jag får döma efter förhållandena inom Utskottet. Ty der tycktes förslaget icke skola hafva mött något egentligt hinder, om jag kunnat under brådskan på stående fot formulera ett förslag, men jag kunde då endast begära återremiss i detta syfte. Ingen motsatte sig nemligen sjelfva saken, men man ville icke återremittera frågan för att ej uppehålla tiden. Förhållandet är nemligen det, att redan sedan flera år tillbaka har den idiotanstalt, som blifvit inrättad af Fröken Emanuela Carlbeck och som nu är förlagd till Johannesberg, åtnjutit ett årligt anslag af 5,000 kronor. Den nästa anstalt, som tillkom, var den i Stockholm, hvilken stiftades och sattes i gång af en derför bildad förening. Äfven denna anstalt uppbar under loppet af några år af statsmedel 5,000 kronor. År 1877 ingingo styrelserna för några dylika inom landet inrättade anstalter till Kongl. Maj:t med en anhållan, att ökadt anslag för ifrågavarande ändamål måtte begäras af Riksdagen, och att äfven dessa anstalter måtte komma i åtnjutande af något statsbidrag. En proposition i sådant syfte inkom äfven från Kongl. Maj:t till 1878 års Riksdag, då anslaget till dessa anstalter ökades till 20,000 kronor. Innan detta skedde anmodades Sundhetskollegium att yttra sig i frågan, och collegium uppgjorde också ett förslag angående de vilkor, som skulle ligga till grund för fördelningen af det erhållna beloppet. Kollegium ansåg för sin del först och främst att, likasom i fråga om döfstum-

Ang. understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn.

(Forts.)

anstalterna, för hvarje barn, som berättigades till erhållande af understöd, skulle utgå 100 kronor till anstalten, samt föreslog åldern för barnen till mellan 8 och 15 år. För dem, som vore öfver eller under den åldern, skulle icke något anslag utgå, och till grund för erhållande af det samma lades antalet barn vid hvarje års början. Derjemte hade Sundhetskollegium yttrat sig om det större anslag, än dessa grunder medgäfvæ, som hittills utgått till de äldre anstalterna, samt föreslagit, att dessa skulle fortfarande få ett större anslag än de öfriga. Emellertid har det gått så till, att det främsta villkoret, 100 kronor för hvarje barn, icke kunnat uppfyllas beträffande de i landsorterna inrättade yngre anstalter, utan man har af dessa 20,000 kronor, som 1878 års Riksdag anvisade, tilldelat anstalten i Stockholm 10,000 kronor och den å Johannesberg 5,000 kronor. Slumpen har fått afgöra huru mycket, som komme att tilldelas en hvar af anstalterna i orterna, och man har der måst låta sig nöja med hvad man kunnat få. Fördelningen ställer sig, enligt de uppgifter jag fått från Ecklesiastikdepartementet, för år 1883 så, att anstalten i Östergötlands län med 19 barn erhållit 1,203 kronor, anstalten i Gefleborgs län med 18 barn 1,139 kronor; anstalten i Malmöhus län med 28 barn 1,772 kronor och den i Örebro län med 14 barn 886 kronor, hvilket utgör ungefär 63 kronor 30 öre för hvarje af dess elever eller barn. Samtidigt har anstalten i Stockholm haft 43 barn, men den borde icke efter en beräkning af 63 kronor 33 öre för hvarje barn hafva erhållit mer än 2,723 kronor 19 öre. Nu ingick visserligen i de villkor för erhållande af anslag, som Sundhetskollegium uppställde och som godkändes af Kongl. Maj:t samt äfven af Riksdagen, att inrättningen i Stockholm skulle hafva skyldighet att utbilda minst tre lärarinnor eller sköterskor för idiotanstalter om året, och så har äfven skett. Tre sådana hafva vistats der 1883. Men om anstalten i Stockholm skulle åtnjutit anslag efter samma grunder som de öfriga, finner hvar och en lätt, att det är väl mycket att betala nära 7,300 kronor för att en lärarinna och ett par sköterskor skola hafva lof att vistas och åtnjuta undervisning der. Jag har ingenting emot, att anstalten i Stockholm får ett högre anslag, men behöfver den det, bör dess ekonomi ordnas på samma sätt som anstalternas i orterna, eller så att kommunen bidrager dertill likasom landstingen nu göra. Hvad jag egentligen önskar är, att man vänder om förhållandet, så att först och främst de 100 kronorna gå ut för hvarje barn till samtliga anstalterna, och att sedan de två anstalter, som hittills hafva fått större bidrag, åtminstone tills vidare erhålla sådant. Som det nu är, är det gifvet, att, när styrelserna för dessa anstalter i orterna skola uppgöra förslag till utgifter och inkomster för desamma, för att inkomma dermed till landstingen, och de icke veta huru mycket de skola få af staten, de af landstingen måste begära större belopp, än om man finge de rätteligen af

staten afsedda anslagen. När man då begärt ett större anslag af landstinget, så begär man derjemte att få den andel af statsbidraget, som man rätteligen bör erhålla af Kongl. Maj:t, och då kan det hända, att man till och med får ett så stort belopp, att man icke behöfver det bidrag man begärt af staten. Detta är en falsk ställning, som väl behöfver förändras, och jag tror det vore högeligen önskligt att få denna obetydliga förändring till stånd. Jag tror för öfrigt, att det anslag, som nu är i fråga och som äfven beviljades i fjor, eller 25,000 kronor, skall för nästa år räcka både till anslagen för de äldre anstalterna och till 100 kronor för hvarje barn i de yngre, men det vore ändå rigtigast att veta, huru mycket först bör utgå för hvarje barn. Nu tillkomma snart flera sådana anstalter i orterna, så att det synes, att landstingen allt mera börjat taga denna viktiga sak om hand. Utom de af mig nyss nämnda anstalter hålla sålunda på att inrättas en för de tre småländska länen samt en i Kristianstad, och jag tror att äfven i Dalarne fråga är väckt härom. Här af finna herrarne väl, huru viktigt det är att få en bestämd grund för fördelningen af detta anslag. Efter denna korta motivering skall jag anhålla, att Kammaren måtte fatta följande beslut:

»att Riksdagen må till understöd för år 1885 åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag till samma belopp som det för år 1884 dertill anvisade, eller 25,000 kronor, och vid beviljandet af detta anslag godkänna förut gällande grunder för understödets utdelande, dock så att samtliga anstalter i främsta rummet erhålla 100 kronor för hvarje vid årets början i anstalten befintligt barn i åldern mellan 6 och 15 år, som är mottagligt för undervisning, samt i sammanhang härmed anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till understödets fördelande på likartade grunder för samtliga dessa uppfostringsanstalter, så att statsanslaget må kunna derefter på ordinarie stat uppföras.»

Jag har velat hafva i beslutet intaget, att anslaget skall uppföras på ordinarie stat. Då allt flera och flera dylika inrättningar komma till stånd, bör det vara i sin ordning, att anslaget för dem uppföres på ordinarie stat, så att man vet, hvad man har att rätta sig efter.

I detta anförande instämde Herrar *Gumælius, Danielson, Borg, Sam. Johnson, O. B. Olsson, J. E. Johansson* i Forneby, *J. Anderson* i Tenhult, *Göransson* och *Trulsson*.

Vidare anförde:

Herr Lönegren: Då jag begärde ordet, antog jag att reservanterna afsågo att vägra det anslag, som Kongl. Maj:t föreslagit, men jag hör nu af den föregående talarens yttrande, att

Ang. understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn.
(Forts.)

Ang. understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn.

(Forts.)

deras anmärkningar egentligen gälla fördelningen af anslaget. Då jag emellertid nu fått ordet, skall jag be att få yttra mig något om denna punkt.

Af de anstalter för sinnesslöa barns vård, som för närvarande finnas i vårt land, har, tror jag, flertalet tillkommit genom enskilda personers människokärlek och offervillighet, och jag tror också, att dessa anstalters fortfarande verksamhet i väsentlig mån varit beroende på donationer och frivilliga bidrag från olika håll. Dessa frivilliga bidrag hafva emellertid icke varit tillräckliga att tillgodose behovet af vård och undervisning åt de många idioter, som finnas i vårt land; men saken har stått sig något bättre, sedan så väl staten som landstingen i åtskilliga provinser lemnat ganska frikostiga årsunderstöd dels till redan befintliga anstalter och dels till inrättande af nya, och har man nu kommit så långt, att 214 idioter under år 1882 åtnjöto omsorgsfull vård och undervisning. Men detta är dock ingalunda nog; mycket återstår ännu att göra. Det finnes ännu en mängd idioter, som äro i saknad af den vård, som i dessa anstalter lemnas, och som endast der kan riktigt lemnas. Endast vid Stockholms idiotanstalt uppgår antalet inträdessökande till minst 50 årligen, och flertalet af dessa kan ej emottagas af brist på utrymme och tillgångar. Att under sådana förhållanden indraga anslaget vore grymt och skulle säkerligen hafva till följd, att anstalterna måste upphöra med eller åtminstone inskränka sin verksamhet. Det har nu emellertid icke varit reservanternas mening att anslaget skulle indragas, utan endast att det skulle fördelas efter andra grunder. För min del vill jag öfverlemnas den saken till regeringens afgörande, fullt och fast öfvertygad, att anslaget då skall blifva fördeladt efter rättvisa grunder.

Jag yrkar bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt.

Herr Abr. Rundbäck: Jemte det jag ansluter mig till de skäl, som af Herr Ola Andersson blifvit framställda, anhåller jag att äfven få ansluta mig till det af honom gjorda yrkandet. Men det är en sak, som jag icke är riktigt på det klara med och som jag önskar måtte blifva närmare utredd, innan vi afgöra denna fråga. Herr Ola Andersson yttrade mycket riktigt, att det vore förenadt med stora svårigheter och mycket obehag att uppgöra stater för dessa inrättningar. Att så verkligen är förhållandet, vet jag af egen erfarenhet, ty jag är ledamot i styrelsen för ett län, som har del i en sådan anstalt. Vi äro i landstinget tvungna att taga upp ett bestämdt statsänslag för eleverna, men få sedermera kanske icke mer än hälften af hvad vi beräknat. Till följd häraf uppstår brist och detta alstrar missnöje med inrättningen. Herr Ola Anderssons förslag innehåller en ganska riktig grundsats, som jag fullkomligt gillar, men jag hemställer dock,

huruvida det kan vara lämpligt att för nästa år bryta sönder staterna för de två inrättningar, hvilka förut haft en slags för-
mänsrätt till understöd. Jag tror att, när man ser de eua till godo, man icke bör göra det för svårt och obehagligt för de andra. Derför skulle jag önska, att vi för nästa år bevilja ifrågavarande anslag under form af förslagsanslag, så att den af Herr Ola Andersson angifna grundsatsen måtte kunna riktigt iakttagas för alla anstalterna i riket utan att lända till förfång för de båda nyssnämnda inrättningarne, och sedermera, när saken blifvit närmare utredd, uppföra det på ordinarie stat, såsom han föreslagit. Jag har icke någon säker förhoppning, att hvad jag nu föreslagit skall vinna Kammarens bifall, men jag tror dock, att vi icke böra besluta såsom Herr Ola Andersson föreslagit, utan att tänka oss för hvart det skall leda, om vi ovilkorligen begränsa anslaget till de 25,000 kronor Stats-Utskottet tillstyrkt. Detta är enligt mitt förmenande ett allt för litet belopp, och det vore därför önskligt, om han ville ändra sitt förslag derhän, att vi för denna gång bevilja anslaget under form af förslagsanslag.

Ang. understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn.
(Forts.)

Herr Ola Andersson: Jag skall be att få fästa den siste talarens uppmärksamhet derpå, att mitt förslag innehåller, att man skulle under nästa år bibehålla den nuvarande fördelningen endast med den förändring, att af anslaget först och främst skulle utgå 100 kronor för hvarje barn vid samtliga anstalterna. Det skulle således endast blifva ett omvänt förhållande mot det, som hittills egt rum, då anstalterna i Stockholm och Johannesberg först fått respektive tio tusen och fem tusen kronor, och återstoden derefter delats mellan de öfriga. Jag har ingenting emot, att anstalterna i Stockholm och Johannesberg få vida mer än de öfriga äfven för nästa år, om anslaget räcker till, och jag tveflar icke på att anslaget för nästa år, åtminstone i det allra närmaste, skall kunna lemna dessa summor till ifrågavarande anstalter, sedan de öfriga först fått 100 kronor för hvarje elev. Jag har ingalunda velat sätta dessa anstalter i någon förlägenhet, därför att de hittills varit vana att erhålla betydligt större bidrag än de öfriga, men om de hädanefter skulle få något mindre, hafva de i alla fall tid att ordna saken genom att vända sig till kommunerna och landstingen, hvilket ganska väl torde gå för sig.

Jag tror således icke att man härigenom ställer dessa anstalter i förlägenhet. Det har åtminstone icke varit min mening.

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan Herr Talmanen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som förekommit, biföll Kammarén Utskottets hemställan med den af Herr Ola Andersson under öfverläggningen föreslagna förändring.

Punkterna 63—68.

Biföllos.

Ang. anslag
till understöd
för utgifvande
under år 1885
af tidskriften
»Acta mathe-
matica.»

Punkten 69.

I enlighet med Kongl. Maj:ts förslag tillstyrkte Utskottet, att Riksdagen, till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica» måtte på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr Borg: Då jag i afseende å den nu föredragna punkten hyser åtskilliga betänkligheter, ber jag att få framlägga dem för Kammaren. Jag skall då börja med att uttala mitt fulla erkännande af den vackra tanke, som ligger till grund för utgifvandet af dessa »Acta mathematica», eller »matematiska handlingar», som det skulle beta på svenska, hvilket jag nämner till upplysning för de Kammarens ledamöter, som icke förstå latin. Jag erkänner, säger jag, både det vackra i tanken och de utmärkta förtjenster hos de män inom vårt land, som ställt sig i spetsen för detta företag, lika som äfven hos de framstående vetenskapsmän inom det öfriga Europa, hvilka skänkt företaget sitt understöd. Om jag sålunda icke har något att erinra mot sjelfva företaget, så skulle jag dock hafva önskat, att den framstående rol, som Sverige dervid spelar, öfvertagits af något större och rikare folk än vi, såsom till exempel Frankrikes. Jag skulle hafva önskat, att det vore Frankrike, som till företaget lemnade ett anslag af 4,000 francs, och att vi sedan visade detsamma vårt erkännande genom att prenumerera på 15 à 20 exemplar af tidskriften, såsom Frankrike nu lär hafva gjort. Eller ock kunde ju England eller Tyskland hafva öfvertagit den rol Sverige härvid spelar. Då emellertid så icke skett, torde det vara skäl att först och främst tillse, huru vida denna tidskrift är nyttig. Att så är förhållandet med detta som med hvarje annat sant vetenskapligt arbete lär väl ingen gerna vilja sätta i fråga; men huru vida företaget är nödvändigt och nödvändigare än åtskilliga andra vetenskapliga kraf, som föreligga, det är derom som jag vågar hysa några tvifvelsmål. Jag ber i det hänseendet få erinra, huru som under behandlingen af denna åttonde hufvudtitel Andra Kammaren redan afslagit begärda anslag till underhjälpande af den medicinska undervisningen så i Upsala som vid Karolinska institutet, en undervisning som väl dock får anses vara af mera betydande vikt. Vidare tillåter jag mig påpeka, att i Vetenskapsakademiens hus finnas liggande rika samlingar af naturhistoriska föremål, hvilka af brist på lämplig lokal hvarken kunna af vetenskapen bearbetas, eller hållas tillgängliga för allmänheten. Äfven i dag hafva vi, då det varit fråga om de stackars blindas, ansett oss icke kunna göra allt, som vi så gerna ville och borde göra för dessa våra olyckliga likar, och detta af brist på medel. Un-

der sådana förhållanden synes det mig, som den sak, hvarom nu är fråga, borde anses ligga oss mindre nära än åtskilligt annat. Härtill kommer, att det ifrågasatta bidraget från vårt land synes väl högt, i jämförelse med hvad som lemnats äfven från våra grannland, Danmark och Norge. För mig möta sålunda åtskilliga betänkligheter mot att bevilja anslaget, helst man ute i landet icke lär underlåta att fästa sin uppmärksamhet vid, om Riksdagen beviljar ett jämförelsevis så rikligt anslag för ett arbete, som endast några få invigde hafva direkt fördel af. Dessa mina betänkligheter afse dock, såsom jag i början antydde, alldeles icke sjelfva företaget, utan endast den ekonomiska sidan af saken. Då emellertid Stats-Utskottet icke haft något emot anslaget att anmärka, vet jag icke, om jag skall våga framställa något yrkande om afslag. Jag skall åtminstone icke göra det för närvarande, utan vill först afvakta Kammarens vidare uttalande. Skulle emellertid de aktade män, som bundit sina namn vid detta företag, komprometteras genom följderna af ett afslag, skulle jag kunna vara med om att representationen lemnar företaget en handräckning genom ett anslag af ett eller två tusen kronor; men 4,000 kronor torde vara väl mycket, helst anslaget, om det en gång beviljas, antagligen kommer att utgå under en lång följd af år. Jag skall dock, som sagdt, för närvarande icke göra något yrkande.

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica.»
(Forts.)

Herr *F. G. Janson* i Karlshed instämde med Herr Borg.

Herr Wieselgren: Jag skall till en början bekänna, att jag tillhör den allmänhet, hvarom den ärade talaren på helsingborgsbanken förklarade att den icke förstode eller begrepe den vetenskapliga angelägenhet, som här är i fråga. Jag begriper den icke. Den är för mig en temligen tillsluten värld, den högre matematiska världen; men så mycket begriper jag dock, att hvad som inom denna värld upptäckes, kommer den stora allmänheten till godo. Ty åtminstone har jag fått lära mig, att de upptäckter, som göras i vetenskapsmannens studiekammare, vanligen inom kort tränga ut i allt vidare kretsar och slutligen kunna blifva af allra största betydelse just för den allmänhet, som, då upptäckten skedde, var för densamma temligen likgiltig.

Den ärade talaren ansåg det icke lämpligt, att *Sverige* spelade en så framstående rol i detta vetenskapliga företag; han ansåg det vara mera passande att ett stort kulturland — han nämnde Frankrike — öfvertog denna rol. Mine herrar! Jag har fått en uppgift, som jag icke har någon anledning att betvifla, och den säger mig, att *just de stora kulturländerna* funnit det vara särskildt lämpligt, att ett mindre land såsom vårt toge hand om ifrågavarande angelägenhet. Förhållandet är nemligen det, att mellan de två stora kulturländer, som här företrädesvis

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica.»
(Forts.)

skulle kunna komma i fråga, Frankrike och Tyskland, bestå politiska förhållanden af så ömtålig beskaffenhet, att de gjort sig märkbara och till och med på ett ledsamt sätt märkbara äfven i deras vetenskapliga arbete. Begge dessa länders vetenskapsmän hafva vid sådant förhållande funnit af behofvet synnerligen påkalladt, att ett land, som stode på neutral mark, alldeles utanför dessa politiska situationer, öfvertog den ledande rolen vid detta vetenskapliga arbetes utgifvande.

Det är därför jag tror realiteten vittna för det berättigade i en fullkomligt motsatt uppfattning mot den, som den ärade talaren för sin del egde. Och jag frågar: kan det verkligen vara så illa, om vårt lilla land, som förut åtskilliga gånger haft den äran att gå i spetsen för vetenskapen, att bryta väg för vetenskapliga upptäckter af äfven yppersta rang, ännu en gång får tillägna sig samma ära — i synnerhet då man kan få denna utmärkelse för 4,000 kronor? Den förste ärade talaren yttrade väl, att vi nyss icke hade haft råd att bestå en byggnad åt dessa olyckliga medmenniskor, som äro beröfvade sina ögons ljus. Jag tror att han dervid gjorde sig skyldig till en missuppfattning. För min del får jag säga, att jag hyste ganska stora betänkligheter att rösta för det anslagsbelopp, som ifrågasatts; *men* det var dock *icke* derföre att jag ansåg att vårt land icke skulle hafva råd att bestå en bättre byggnad och en omsorgsfullare vård åt de blinda, som finnas i landet, utan det var helt enkelt derföre att jag fann saken icke vara tillräckligt utredd. För min del är jag öfvertygad om, att man skall kunna åstadkomma lika goda och lika lämpliga åtgärder för ett billigare pris än som begärdes. Jag åtminstone grundade således icke afslaget på de skäl, som den ärade talaren på helsingborgsbanken tycktes anse anslaget hafva fallit, och jag tror att de fleste i Kammaren i detta afseende tänkte som jag. *Skulle* man deremot ställa mig på *den* standpunkt att jag hade att välja emellan att bevilja ett byggnadsanslag åt de blinda eller att bevilja ett anslag till en vetenskaplig tidskrift, så måste jag naturligtvis låta vetenskapen och dess intressen vika för människokärlekens. Men så är dock *icke*, har icke heller varit förhållandet i detta fall.

Jag skall, Herr Talman, inskränka mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hedin: Herr Talman! Den förste talaren, som öppnade debatten i denna sak, har tills vidare inskränkt sig till att anföra vissa betänkligheter emot det förslag, öfver hvilket Kammaren nu går att besluta. Derom är icke något att säga. Men jag tillåter mig, om äfven denna form må vara något ovanlig, att vädja till honom, att han icke fullföljer sin antydda afsigt att sedermera yrka afslag. Jag ville önska, att, efter den långa och något tröttande debatten om åttonde hufvudtiteln, Kammarens

bifall skall varda lika enhälligt, som Stats-Utskottets tillstyrkan af den Kongl. propositionen, för hvilken jag här betygar Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet min tack-samhet.

Den förste ärade talaren anförde såsom sin förnämsta be-tänklighet, att han hellre skulle hafva sett, om något af de stora kulturländerna — i främsta rummet Frankrike, möjligen England eller också Tyskland — hade åtagit sig att spela den rol, som nu tilldelats vårt land. Jag måste säga, att jag i denna punkt helt och hållet skiljer mig från honom. Jag gläder mig tvärtom deråt, att en nordisk, att en svensk vetenskapsman upptagit den tanke, hvilken en annan ryktbarhet inom den nordiska forskn- ingens område för några årtionden sedan uttalade, då han rigtade de orden till de förenade skandinaviske naturforskarna: »lätom oss förena oss! Låt 6 millioner skandinaver lägga sin andliga vikt uti vågskålen och, sannerligen, man skall finna att den icke är för lätt.» Det är denna tanke, som ledt utgifvaren af detta verk. Vi behöfva förena oss, vi små nationer, för att vårt ar- bete icke må blifva förbisedt, misskändt, undanskymdt, ringaktadt af de större folken. Jag är säker om att min ärade vän och granne, som står der, skall kunna intyga, huruledes den nordiska medicinska forskningens resultat, spridda och splittrade i utländ- ska tidskrifter, förbisågos, innan de i Nordiskt Medicinskt Arkiv fingo ett samfäldt organ. Vi, som icke skriva på något af de stora kulturspråken, skola endast på detta sätt undgå att blifva förbisedda af utlandets vetenskapsmän, för hvilka det nog också ofta kunde vara af vikt att ega kännedom om hvad vetenskapens stormän i vårt lilla land hafva att förkunna.

Hvad min vän från Helsingborg anförde derom, att vi hafva afslagit åtskilliga af Kongl. Maj:t begärda understöd för behj-ertansvärda saker, såsom för den medicinska undervisningen i Up- sala och vid Karolinska institutet samt för nybyggnader till de dyrbara samlingar, som stå under Vetenskapsakademiens inseende, så har den talare, som näst efter honom hade ordet, redan be- mött detta. Det var nemligen icke derföre, att Andra Kamma- ren icke ansåg staten hafva råd, utan derföre att man i ett par fall genom ett uppskof skulle vinna en bättre utredning, i ett par andra fall derföre att man ej för ögonblicket fann de begärda an- slagen så angelägna.

Mot hvad han vidare yttrade derom, att föremålet för den ifrågakvarande tidskriften ligger något aflägsset och att den stora allmänheten icke begriper dessa saker, så måste jag äfven der- emot göra en gensaga. Det är visst och sant att jag, för min del, som i detta fall representerar »den stora allmänheten», icke begriper ett ord i »Acta mathematica», men det hindrar mig väl icke att inse ett sådant företags stora vikt och betydelse. Vi veta alla, att den populära literaturen, som vänder sig till den

*Ang. anslag
till understöd
för utgifvande
under år 1885
af tidskriften
»Acta mathe-
matica.»
(Forts.)*

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica». (Forts.)

stora allmänheten, att läroböckerna hafva sin befruktande källa i den högre vetenskapliga forskningen. Detta gäller nog äfven om matematiken. Visserligen kan denna vetenskap icke populariseras i samma mening, som till exempel historia och geografi, men det är otvifvelaktigt, att undervisningen i de delar af matematiken, som ingå i den allmänna bildningen, oupphörligt påverkas af, och att läroboksförfattarnes arbeten till innehåll och metod böra hemta sina inspirationer från den högre matematiska forskningen.

Hvad beträffar kostnaden för ifrågavarande arbete, anser jag mig oförhindrad att upplysa derom, att den kostnadsberäkning, som föreligger i Kongl. Maj:ts proposition, är något lägre än den kostnad, som hittills drabbats utgifvaren af *Acta mathematica*. Man har uppgifvit den direkta tryckningskostnaden till 3,000 kronor för hvarje band. Hittills har utgifvaren icke lyckats nedpressa denna kostnad lägre än till 3,500 kronor. Det återstår således för honom eller någon mecenat att fylla en brist på 1,000 kronor.

Jag tillåter mig äfven att nämna, såsom vittnesbörd om, huru vetenskapsmännen täfla om att få låta trycka i denna tidskrift, att en berömd matematiker, hvars arbete tillbakavisades af ekonomiska skäl, alldenstund utgifvaren icke vågade emottaga det, då det skulle hafva kräft ett utrymme om 300 sidor, erbjudit sig att sjelf betala tryckningskostnaden, blott han får sitt arbete infördt i denna tidskrift, ehuru tvenne berömda utländska journaler stodo honom till buds. Hvad beräkna de författare, som täfla om utrymme i denna tidskrift, i ersättning för sitt arbete? Icke det minsta författarearfvode, som hvar och en vet. Och hvad beräknar utgifvaren för sina uppförringar och ansträngningar såsom redaktör för tidskriften? Ingen annan ersättning, än vissheten att gagna vetenskapen och kasta glans öfver den svenska och nordiska forskningen.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

I detta Herr Hedins anförande instämde Herrar Grefve Björnstjerna, Key, Östling, Friherre Stackelberg, Asker, Fredenberg, Wagenius, Gumælius, af Trolle, Abr. Rundbäck, Blomberg, Johan Johansson från Stockholm och Hammarberg.

Herr Borg: Det mesta af hvad mina ärade vänner å stockholms- och göteborgsbänken anført, skulle jag kunna underskrifva, utan att hafva deraf kunnat i allo öfvertygas; men vill nu blott afgifva en förklaring, hvartill den siste talarens yttrande föranledt.

Om jag kunde tro att den svenska vetenskapen, äfvensom den europeiska, icke kunde umbära »Acta mathematica», skulle jag icke ett ögonblick tveka att rösta för anslaget till denna tid-

skrift. Men jag är fullt öfvertygad om, att så utmärkta vetenskapsmän som de svenskar, hvilka lemnat ett ringa antal bidrag till de redan utkomna årgångarne af *Acta mathematica*, med lätthet kunna få in sina värdefulla uppsatser i hvilken utländsk tidskrift som helst. Då jag sagt detta, har jag dermed uttalat, att jag icke kan finna den ifrågavarande tidskriften behöflig eller åtminstone icke nödvändig. Jag skall bedja att få tillägga några siffror i anledning af den siste talarens anförande. Om man går igenom uppsatserna i de 3 årgångarne, så äro de till antalet 53, hvaraf 24 äro skrifna af fransmän, 19 af tyskar, 2 af danskar, ingen af någon norsk författare, men 3 af svenskar, 3 af finnar, 1 af en italienare och 1 af en belgier. Man finner således, att svenskarne deri äro högst obetydligt representerade.

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica».
(Forts.)

Herr F. G. Janson: Jag har endast velat tillkännagifva, att, oaktadt de yttranden, som, sedan jag hade ordet, afgifvits till försvar för den Kongl. propositionen och Stats-Utskottets förslag i denna punkt, jag vidblifver min mening och mitt yrkande.

Herr Bokström: Ehuru det kan vara nog vågadt att, efter de uttalanden som i denna fråga blifvit gjorda från göteborgs- och stockholmsbänkarne, uttala en motsatt mening, skall jag likväl taga mig friheten att göra det.

Det ifrågavarande arbetet har ett tvåfaldigt syfte, dels ett allmänt vetenskapligt och dels »lika mycket att till gemensamt arbete samla de många framstående matematiska krafter den skandinaviska Norden för närvarande egde», och hvilket senare syfte väl egentligen skulle vara det, hvilket företrädesvis kunde motivera ett anslag å vår 8:de hufvudtitel. Att arbetet emellertid hittills icke lyckats uppfylla den senare och för oss viktigare delen af sin uppgift, derpå kan man hafva anledning att tvifla. Går man igenom innehållsförteckningen öfver i tidskriften förkommande uppsatser, så finner man att de äro till antalet 53, hvaraf 50 äro utländska och endast 3 svenska, och detta fast tidskriften nu går i sitt tredje år. Det finnes vidare tre finska, två danska men ingen norsk uppsats. Man kan sålunda påstå, att detta arbete på sin höjd fyller sitt allmänt vetenskapliga ändamål.

Såsom ett särskildt bevekande skäl, för att den svenska Riksdagen skall bevilja dessa 4,000 kronor, har framhållits, att franska staten bidragit till arbetets understödjande genom att prenumerera på 15 exemplar af detsamma; ja detta gör å 20 kronor 300 kronor, men när de franska insända uppsatserna äro så talrika, att de förhålla sig till de svenska som 24 till 3, hvaraf framgår i hvad mån arbetet är en produkt af fransk eller svensk vetenskaplig forskning, så skulle det kanske icke kunna anses som en alldeles orimlig begäran, att Frankrike och Sverige i fråga om bidragen till tidskriften bytte roller, så att Frankrike lemnade ett

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica».

ärligt bidrag å 4,000 kronor, om svenska staten abonnerade på 15 exemplar af arbetet efter 20 kronor per exemplar.

Vidare har framhållits, att den franska undervisningsministern låtit komplimentera tidskriftens utgifvare och dervid betonat, att det varit första gången, som prenumeration för de franska filosofiska fakulteternas räkning å dylik utom Frankrike utgifven tidskrift egt rum. Jag vågar undra, om icke den älskvärda franska artigheten här nog mycket framträdt och om det kan vara skäl att taga detta alldeles efter orden, synnerligen som det skulle vara nästan en förolämpning emot de franska filosofiska fakulteterna och deras bibliotek att antaga, att dessa franska vetenskapliga institutioner så litet följa med sin tids forskning, att de icke prenumererade på någon annan matematisk tidskrift än »Acta Mathematica».

(Forts.)

Det starkaste skälet har Utskottet sparat till sist. Det heter nemligen att, »då afseendet å svenska statens värdighet torde kräfvä, att för ett arbete, som utgifves af en svensk man» etc.

Jag frågar: hvad i all rimlighets namn har svenska statens värdighet att göra med ett anslag sådant som detta? Stode svenska statens värdighet på spel, skulle knappast något anslag afskräcka mig, men så är här lyckligtvis ingalunda förhållandet. Svenska staten har mig veterligen icke i någon form utfäst sig att bekosta tryckningen af ett arbete, som hufvudsakligast och till allra största delen är en produkt af utländska vetenskapsmäns forskning, och om anslaget pröfvas med hufvudsakligt afseende på det svenska intresset i arbetet, så kan väl svenska statens värdighet icke förlora på det. Emellertid och då så väl Norge som Danmark, enligt hvad upplyst är, hafva lemnat understöd till detta arbete, anser jag att äfven vi böra lemna något, eller lika mycket som dessa våra grannländer, nemligen 1,000 kronor; hvarå jag anhåller om proposition. Jag vill dock ännu beträffande arbetets nödvändighet nämna, att, enligt hvad jag från fullkomligt säkert håll erfärit, icke något hinder lär möta för våra svenska vetenskapsmän att få sina arbeten, om de äro goda, intagna i de utländska vetenskapliga journalerna och sålunda få dem kända och bedömda i vidare kretsar.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag med den inskränkning, att summan 4,000 kronor nedsättes till 1,000 kronor — hvilket anslag, om det af Riksdagen bifalles, jemväl innefattar ett erkännande åt utgifvaren af tidskriften.

Herr Hedin: Ehuru jag anser mig kunna vara förvissad om, att invändningar af det slag, som nu senast här gjorts, icke skola utöfva något inflytande på Kammaren, anser jag mig dock böra anföra ett par erinringar mot desamma. Jag har åtminstone icke talat om Riksdagens eller denna Kammars »värdighet», men efter den siste talarens anförande finner jag det lämpligt att ut-

tala det ordet. Nu kan det vara skäl att tala om värdighet, då det ifrågasättes, att Svenska Riksdagen skall afslå det af Kongl. Maj:t begärda anslaget, sedan representationerna i båda våra brödraland till företaget beviljat understöd.

Hvad beträffar påståendet, att nordiska forskare icke synas mycket till i *Acta mathematica*, så ber jag att få erinra derom, att hittills blott tre band utkommit jemte ett häfte af det fjerde, att bland de arbeten, som äro intagna i dessa band eller som äro färdiga att offentliggöras, finnas afhandlingar af ett stort antal nordiska vetenskapsmän — Bjerknæs, Bendixson, Crone, Gylden, Malmsten, Mellin, Sjöblom, Valentiner Zeuthen o. s. v. — och att i de tre banden förekomma arbeten af åtminstone tre svenskar.

Ang. anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica».
(Forts.)

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Herr Talman! Mine herrar! Det skulle varit mig kärt, om denna fråga hade gått igenom utan någon debatt. Det skulle hafva varit vackert och glädjande, om man kunnat säga, att Svenska Riksdagen enhälligt beviljat anslaget. Om så skett, skulle det hafva ländt landet till heder. Vi höra ofta talas om våra stora vetenskapsmän från forna dagar, och gäller det att med någon uppoffring hedra deras minne genom att samla och bringa till offentligheten någon hittills ej utgifven del af deras skrifter, äro vi ofta villige till denna uppoffring. Ett sådant tillstyrkt förslag föreligger just nu angående utgifvande af skrifter af vår berömde landsman Carl von Linné. Men vore det icke *också* skäl att något tänka på de män, som nu med ära bära den svenska vetenskapens fana och göra den känd i den civilicerade världen. Här har en vetenskapsman, som redan fått ett europeiskt rykte, stält sig i spetsen för ett stort mellanfolkligt företag, som sannerligen icke lemnar honom någon ekonomisk fördel, men väl ådrager honom ett ganska drygt arbete. Han väntar sig icke någon lön; han gör det af kärlek till vetenskapen och till sitt land; men han förmår icke bära den pekuniära uppoffring, som dermed är förenad, utan att hans land hjälper honom. Och då skulle detta land säga nej! Om företaget går om intet, icke är det han, som icke förmår bära bördan, hvilken deraf blir komprometterad, utan hans land, som svikit honom. Jag kan icke tro att denna Andra Kammare, af hvilken jag räknar mig till ära att hafva varit en medlem, skall bidraga till en sådan gerning.

Herr Friherre Nordenskiöld: Herr Talman! Mine herrar! Efter de utmärkta och lysande anföranden, som här afgifvits, har jag föga att tillägga. Jag vill blott erinra derom, att *Acta mathematica* redan nu utöfvat ett betydligt inflytande på matematikens studium i vårt land, och att derföre allt skäl finnes för att man bör fortgå med det började arbetet. Det kommer der-

Ang. anslag
till understöd
för utgifvande
under år 1885
af tidskriften
»Acta mathe-
matica».
(Forts.)

igenom säkerligen att rikligt återgälda hvad som nedlägges på detsamma.

Jag har att påyrka bifall.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, dels på bifall till densamma med den af Herr Bokström föreslagna förändring, dels slutligen äfven å afslag å så väl Utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition; och förklarade Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet å afslag å Utskottets hemställan, nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 69:de punkten af Utlåtandet N:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarerna afslagit Stats-Utskottets ifråga-
varande hemställan.

Omröstningen utföll med 112 Ja och 55 Nej, hvadan Kam-
maren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 70.

Bifölls.

Punkten 71.

I väckta motioner hade föreslagits:

Ang. anslag
för inköp af
etnografiska
föremål under
fregatten Va-
nadis' verlds-
omsegling.

af Herr *C. Fr. Wærn* (motionen N:o 16 i Första Kamma-
ren), att Riksdagen måtte för uppköp af etnografiska föremål
ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 13,500
kronor; och

af Herr Friherre *A. E. Nordenskiöld* (motionen N:o 73 i An-
dra Kammarerna), att Riksdagen måtte för uppköp af etnografiska
föremål under fregatten Vanadis' verldsomsegling ställa till Kongl.
Maj:ts disposition ett extra anslag af 13,500 kronor.

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att förevarande mo-
tioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsande af denna Utskottets hemställan anförde:

Herr Friherre Nordenskiöld: Herr Talman! Mine herrar!
Jag anhåller om bifall till min motion. Den har icke blifvit väckt
för att förmå Riksdagen att lemna understöd åt en svensk for-

skare, hvilken bereds tillfälle att resa utom Sveriges gränser, utan Ang. anslag för att kunna komplettera vår etnografiska samling, den der leder för inköp af sitt ursprung från olika tidpunkter, ja redan från den tid, då etnografiska Linné utsände sina berömda lärjungar till främmande land, hvar föremål under ifrån de förde med sig hem rika skördar på detta gebiet. Men fregatten Vanadis' verldsomsegling. Men huru värderika och dyrbara föremål denna vår etnografiska samling än innehåller, har den dock det felet att vara ytterst ensidig. (Forts.) Nu är det ett godt tillfälle att undanrödja eller åtminstone något utjemna detta fel genom att komplettera samlingen med de föremål, som väntas skola blifva hemförda af en kompetent etnograf, hvilken följer med ett svenskt örlogsfartyg på dess verldsomsegling och dervid kommer att besöka åtskilliga land, der den moderna kulturen ännu icke undanträngt urfolkens seder och bruk. Det vore verkligen högeligen att beklaga, om det här begärda anslaget icke beviljades, hvarigenom tillfället ginge staten ur händerna att göra den nyss nämnda, ganska dyrbara expeditionen så fruktbringande som möjligt. Jag vet att många röster höja sig mot allt för mycket hopande af samlingar, och att man anses gå för långt härutinnan. Detta tal kan icke härleda sig från annat än bristande kännedom om hithörande förhållanden så väl hos oss som i andra land. I alla Europas kulturländer täfla nemligen regeringar och representationer om att så vidt som möjligt inom respektive hufvudstäder eller för öfrigt inom landet få dyrbara muséer upprättade, genom hvilka forskningen i naturvetenskapens olika grenar befrämjas; och hvad särskildt angår etnografiska samlingar, finnes det intet enda kulturland i Europa, der icke betydande dylika samlingar äro anordnade. Jag ber i det fallet få hänvisa till vårt grannland Danmark, som i den vägen eger ett storartadt, ja verldsberömdt museum. Och går jag till vår närmaste granne i öster, Finland, så eger äfven detta land värdefulla etnografiska samlingar, för att nu icke tala om vår stora granne längre öster ut, der de etnografiska samlingarne hafva en omfattning, som de hos oss aldrig kunna nå. Det är äfven af andra skäl önskvärdt, att en svensk forskare, då han reser i främmande länder, är försedd med nödiga medel för att göra resan fruktbringande. Sedan den tid, då för mer än 100 år tillbaka Linné utsände sina talrika och berömda elever till olika trakter på jordklotet, såsom Afrika, Asien, Japan, Palestina o. s. v., äro Europas vetenskapsmän vana vid att finna den svenske vetenskapsmannens resor betecknade af nya upptäckter och nya iakttagelser inom olika brancher af naturvetenskapen. Och likasom i forna dagar segrar å krigets fält följde oss under hårtåg i främmande länder, så böra i våra dagar segrar på forskningens fält följa våra naturforskare under deras färder i främmande länder. Ett tillfälle dertill erbjuder sig nu derigenom att en utmärkt forskare, som särskildt är mångbepröfvad i etnografien, åtföljer fregatten Vanadis på dess verldsomsegling. Det skulle derföre vara

Ang. anslag för inköp af etnografiska föremål under fregatten Vagnadis' verdensomsegling. illa bestäldt, om icke till denne vetenskapsmans disposition finnes åtminstone något medel för uppköp under resan af märkligare etnografiska föremål.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag om bifall till min motion.

(Forts.)

Herr Nils Petersson: Ehuru jag erkänner och förstår motionärens sträfvynde att öka samlingarne i våra muséer, så tror jag, att man förr eller senare måste sätta någon gräns för det ständiga hopandet af dylika samlingar, på det att icke det ena anspråket efter det andra må framkomma om vidtagande af till- eller nybyggnad för desammas inrymmande. Derjemte ber jag få uttala mina betänkligheter mot att på framställning af enskild motionär bevilja anslag af ifrågavarande beskaffenhet. Jag tror att, först sedan Kongl. Maj:t efter grundlig undersökning af behofvet af anslaget gjort framställning derom, Riksdagen bör bevilja det samma.

På dessa skäl anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Efter af Herr Talmannen gifna propositioner biföll Kammarén Utskottets hemställan.

Punkterna 72 och 73.

Biföllos.

§ 4.

Till bordläggning anmälles följande inkomna ärenden:

Riksdagens Kanslideputerades Memorial N:o 3, med anledning af återremiss utaf förslag till skrifvelse angående val af fullmäktige i Riksbanken och till förordnanden för dem;

Andra Kammaréns Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående villkoren för uppsättande af enskilda telefonledningar.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Herr *I. M. Svensson* begärde och erhöi, på grund af hans hustrus den 26 dennes inträffade frånfälle, ledighet från riksdagsgöromålen under aderton dagar från och med denna dag.

Härefter åtskildes Kammaréns ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.